

Latvijas Republikas Satversmes tiesas sēde
lietā Nr. 2019-12-01

2020. gada 23. aprīlī

Sēdi vada Satversmes tiesas priekšsēdētāja
Ineta Ziemele.

I. Ziemele.

Labdien! Lūdzu, sēdieties!

Šodien Satversmes tiesa uzsāk lietas Nr. 2019-12-01 „*Par Augstskolu likuma 5. panta pirmās daļas trešā teikuma, 56. panta trešās daļas un pārejas noteikumu 49. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1., 105. un 112. pantam*” izskatīšanu.

Tiesas sēdē piedalās Satversmes tiesas tiesneši Sanita Osipova, Aldis Laviņš, Gunārs Kusiņš, Daiga Rezevska, Jānis Neimanis un Arturs Kučs. Tiesas sēdes priekšsēdētāja Ineta Ziemele.

Tiesas sēdi protokolē tiesas sēžu sekretāre Anna Elizabete Šakare.

Lieta tiek izskatīta tiesas sēdē ar lietas dalībnieku piedalīšanos attālināti video konferences režīmā.

Tiesas process tiks adaptēts, ievērojot tehnoloģiju sniegtās iespējas ārkārtējās situācijas apstākļos.

Pieteikuma iesniedzēji ir divdesmit 13. Saeimas deputāti: Boriss Cilevičs, Valērijs Agešins, Vjačeslavs Dombrovskis, Vladimirs Nikonovs, Artūrs Rubiks, Ivans Ribakovs, Nikolajs Kabanovs, Igors Pimenovs, Vitālijs Orlovs, Edgars Kucins, Ivans Klementjevs, Inga Goldberga, Evija Papule, Jānis Krišāns, Jānis Urbanovičs, Ļubova Švecova, Sergejs Dolgopolovs, Andrejs Klementjevs, Regīna Ločmele-Luņova, Ivars Zariņš.

Pieteikuma iesniedzējus pārstāv **Boriss Cilevičs** un zvērināta advokāte **Inese Nikuļceva**.

Zvērinātas advokātes un pieteikuma iesniedzēju pārstāvja Borisa Cileviča dokumenti ir pārbaudīti, pilnvara ir iesniegta un ir pieejama lietā, un mēs arī šobrīd redzam, ka zvērināta advokāte ir tiešsaistē. Paldies.

Institūciju, kas ir izdevusi apstrīdēto aktu, Latvijas Republikas Saeima un pārstāvis ir zvērināts advokāts **Sandis Bērtaitis**. Arī pilnvara ir iesniegta savlaicīgi, ir pievienota lietas materiāliem un arī tiesa pārliecinās, ka zvērināts advokāts ir mums pašreiz ir tiešsaistē.

Pieaicinātās personas:

Pieaicinātās personas ir Izglītības un zinātnes ministrija, pārstāvēs Izglītības un zinātnes ministrijas Juridiskā un nekustamo īpašumu departamenta direktora vietniece **Daiga Dambīte** un Izglītības un zinātnes ministrijas Augstākās izglītības zinātnes un inovāciju departamenta direktora vietniece augstākās izglītības jomā **Dace Jansone**.

Tieslietu ministrija, kuru pārstāvēs Tieslietu ministrijas Valststiesību departamenta Konstitucionālo tiesību nodaļas vadītāja **Iveta Brīnuma**,

Augstākās izglītības padome, kuru pārstāv Augstākās izglītības padomes priekšsēdētājs profesors **Jānis Vētra**,

Konkurences padome, kuru pārstāv Konkurences padomes Juridiskā departamenta direktors **Valentīns Hitrovs**,

Privāto augstskolu asociācija, kuru pārstāv pilnvarotā pārstāve **Irina Cvetkova**, Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes docents, tiesību zinātņu doktors **Edvīns Danovskis**,

bijušais izglītības un zinātnes ministrs **Kārlis Šadurskis**,

Teksasas *Southwestern* universitātes profesors **Uģis Gruntmanis**, profesore, filoloģijas doktore **Ina Druvieta**,

biznesa augstskolas “Turība” īpašnieks un Latvijas tirdzniecības un rūpniecības kameras priekšsēdētājs **Aigars Rostovskis**,

zvērināta advokāte **Jūlija Jerņeva**,

zvērināts advokāts **Uģis Zeltiņš**.

Minēto pieaicināto personu dokumenti tiks pārbaudīti tiesas procesa laikā tajā brīdī, kad konkrētā pieaicinātā persona arī tiks pieslēgta tiešsaistei.

Saeimas pārstāvis zvērināts advokāts Sandis Bērtaitis ir Satversmes tiesai izteicis lūgumu par lietas materiālu papildināšanu.

Tiesa vēlētos Sandim Bērtaitim dot vārdu, lai pamatotu izteikto lūgumu. Lūdzu!

S. Bērtaitis.

Cienījamā tiesa! Paldies par doto vārdu.

Labdien! Tātad Saeima ir iesniegusi lūgumu, iesniedzot konstitucionālo tiesību eksperta Egila Levita sagatavoto atzinumu. Atzinums ir lakonisks, bet būtisks ir divos aspektos šis dokuments.

Pirmām kārtām, šis apliecina to, ka likumdošanas procesa gaitā, kad tika pieņemtas apstrīdētās normas, notika konsultācijas ar konstitucionālo tiesību ekspertu, lai pārbaudītu un pārliecinātos, ka arī iecerētās tiesību normas ir atbilstošas Latvijas Republikas Satversmes normām un, otrs aspekts, ir arī saturiskais aspekts, proti, Levita kungs savā atzinumā tātad vērš vairākus aspektus — tātad analizē, kas būtu noderīgi Satversmes tiesai izskatot lietu pēc būtības.

Bet mēs, protams, saprotam, ka šis atzinums nav gatavots kā oficiāls dokuments iesniegšanai vēlāk kādās oficiālās institūcijās. Šis atzinums ir ietverts e-pasta formā, līdz ar to viņš nesatur visus tos rekvizītus dokumentiem, kas būtu nepieciešami, tomēr no Saeimas puses mums likās korekti informēt Satversmes tiesu par šāda atzinuma esamību un tā saturu, it īpaši ņemot vērā, ka Saeima atbildes rakstā ir atsaukusies uz šo Levita kunga atzinumu un arī izglītības un zinātnes ministrs laikā, kad tika pieņemtas apstrīdētās normas, Kārlis Šadurska kungs, arī Saeimas atbildīgajā komisijā diskutējot par šo likumprojektu, tieši atsaucās uz Levita kunga viedokli un pamatoja apstrīdēto normu pieņemšanu ar šo atzinumu.

Attiecīgi tāpat Saeima no savas puses informējam Satversmes tiesu par šāda dokumenta esamību. Ja Satversmes tiesa uzskata par pieļaujamu un nepieciešamu šādu dokumentu pievienot, tad attiecīgi šo dokumentu var pievienot lietas materiāliem. Ja tomēr nē, tad mēs neuzturam šo lūgumu kategoriskā formā. Paldies.

I. Ziemele.

Paldies. Pieteikuma iesniedzēju pārstāvei advokātei Inesei Nikuļcevai, lūdzu, vārds.

I. Nikuļceva.

Jā, paldies.

Es tomēr vēlētos noraidīt šo dokumentu. Mēs šorīt no rīta saņēmām un tā pat īsti nav e-pasta izdruka, tas ir būtībā teksts uz baltas lapas un, godīgi sakot, man nerodas pārliecība, kas ir dokumenta autors. Šeit viņš arī vispār nav norādīts, nav norādīts arī adresāts vai kādi citi rekvizīti. Tāpēc es vēlētos lūgt izlemt Satversmes tiesai pēc saviem ieskatiem. Mēs, protams, arī uzskatām, ka, būtu būtiski lietai pievienot Levita kunga atzinumu, bet nu diemžēl no šī dokumenta es nevaru secināt, ka tas ir Levita kunga atzinums. Tāpēc pēc tiesas ieskatiem.

I. Ziemele.

Paldies pusēm par viedokli. Tiesa šobrīd apspriedīsies un informēs jūs par lēmumu. Es vienkārši mikrofonu aiztaisu ciet un mēs nedaudz apspriežamies.

Tāpat tiesa pieņēma sekojošu lēmumu: lūgumu neapmierināt, minēto materiālu papildināšanu neveikt, bet nešaubīgi aicināt gan Saeimas pārstāvi, gan arī attiecīgās pieaicinātās personas, kurām ir informācija par konkrēto saraksti ar minēto ekspertu, arī izteikties tiesas sēdē un pēc iespējas iekļaut tāpat nepieciešamo informāciju un argumentus, lai tādējādi papildinātu savu argumentāciju. Tāpat lūgums ir noraidīts.

Ja lietas dalībniekiem nav iebildumu, tad tiesa uzsāk lietas izskatīšanu pēc būtības.

Un šajā brīdī es dodu vārdu tiesnesim Artūram Kučam tiesneša ziņojuma sniegšanai. Lūdzu!

A. Kučs.

Paldies.

Tātad Satversmes tiesā 2019. gada 20. jūnijā tika saņemts divdesmit 13. Saeimas deputātu pieteikums, kuru uzvārdus vārdus es neatkārtošu, jo tiesas priekšsēdētāja atklājot sēdi jau viņus nosauca. Pieteikumā lūgts atzīt Augstskolu likuma 5. panta pirmās daļas trešo teikumu, 56. panta trešo daļu un pārejas noteikumu 49. punktu par neatbilstošiem Latvijas Republikas Satversmes 100. pantam un 112. pantam, kopsakarā ar Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām 19. pantu, Starptautiskā pakta par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām 13. pantu un Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 10. pantu, Satversmes 105. pantam kopsakarā ar Satversmes 1. pantu un Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 1. protokola 1. pantu un Līguma par Eiropas Savienības darbību 49., 56., 101. un 107. pantu, un Eiropas Savienības pamattiesību hartas 13. pantu, kā arī Satversmes 91. pantam, kopsakarā ar Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 14. pantu un 1. protokola 2. pantu un spēkā neesošiem no pieņemšanas dienas.

Satversmes tiesas Pirmā kolēģija 2019. gada 18. jūlijā ierosināja lietu Nr. 2019-12-01 "Par Augstskolu likuma 5. panta pirmās daļas trešā teikuma, 56. panta trešās daļas un pārejas noteikumu 49. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1., 105. un 112. pantam".

Lēmumā par lietas ierosināšanu institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu, Saeima, uzaicināta iesniegt atbildes rakstu par lietas faktisko apstākļu izklāstu un juridisko pamatojumu. Saeimas atbildes raksts Satversmes tiesā saņemts 2019. gada 18. septembrī.

Par pieaicinātajām personām lietā atzītas: Izglītības un zinātnes ministrija, Tieslietu ministrija, Ārlietu ministrija, Tiesībsargs, Augstākās izglītības padome, Rektoru padome, Privāto augstskolu asociācija, Latvijas Universitātes profesors Jānis Rozenfelds, biedrība "Latvijas Cilvēktiesību centrs", Latvijas Universitātes profesore Ina Druvieta un biznesa augstskolas "Turība" īpašnieks un Latvijas tirdzniecības un rūpniecības kameras priekšsēdētājs Aigars Rostovskis. Pieaicināto personu viedokļi un cita lietas sagatavošanas laikā saņemtā informācija ir pievienota lietas materiāliem.

Lietas sarežģītības dēļ ar 2019. gada 17. decembra Rīcības sēdes lēmumu tika nolemts pagarināt lietas izskatīšanas termiņu. Ar Satversmes tiesas priekšsēdētājas Inetas Ziemeles 2020. gada 11. februāra lēmumu lieta nodota izskatīšanai.

2020. gada 25. februārī Satversmes tiesa Rīcības sēdē nolēma izskatīt lietu Nr. 2019-12-01 rakstveida procesā 2020. gada 11. martā. Pēc šī lēmuma saņemts

pieteikuma iesniedzēja papildu paskaidrojumi un lūgums atlikt tiesas sēdi līdz 2020. gada 20. martam.

2020. gada 11. martā Satversmes tiesa nolēma turpināt lietas 2019-12-01 izskatīšanu tiesas sēdē ar lietas dalībnieku piedalīšanos, kā arī noteikt vēl šādas pieaicinātās personas: Konkurences padomi, bijušo izglītības un zinātnes ministru Kārli Šadurski, Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes docentu Edvīnu Danovski, Teksasas *Southwestern* universitātes profesoru Uģi Gruntmani, zvērinātu advokāti Jūliju Jerņevu un zvērinātu advokātu Uģi Zeltiņu.

Lietas dalībniekiem par tiesas sēdi rakstveidā paziņots 2020. gada 13. martā.

Paziņojums par lietas izskatīšanu tiesas sēdē ar lietas dalībnieku piedalīšanos publicēts 2020. gada 24. martā oficiālajā izdevumā "Latvijas Vēstnesis" Nr. 59.

Pieteikuma iesniedzēju pārstāvis Boriss Čilevičs ar lietas materiāliem iepazinies 2020. gada 2. martā, bet Saeimas pilnvarotais pārstāvis Andrejs Stupins — 2020. gada 8. aprīlī.

I. Ziemeļe.

Paldies tiesnesim Kučam.

Tiesneši, vai būtu kādi jautājumi tiesnesim Kučam par viņa ziņojumu? Jautājumu nav. Paldies.

Līdz ar to tiesa var dot vārdu pieteikuma iesniedzēju pārstāvei zvērinātai advokātei Inesei Nikuļcevai.

Es piebildīšu, ka tiesas sēde tiek translēta Satversmes tiesas *youtoobe* kanālā un tādējādi arī pieaicinātās personas seko līdzti tiesas sēdei.

Un otrām kārtām arī es aicinātu Nikuļcevas kundzei iekļauties likumā noteiktajā laika limitā un pēc iespējas varbūt izvērst tos argumentus, kurus jūs neesat izvēršuši jūsu rakstveida viedoklī. Paldies.

Lūdzu, jums vārds.

I. Nikuļceva.

Paldies.

Jā, es patiešām nerunāšu ilgāk kā 30 minūtes un centīšos tikai uzsvērt galveno vai minēt kādus papildu argumentus.

Godātā tiesa! Vispirms es gribētu vērst uzmanību, vai atgādināt to faktisko situāciju.

Apstrīdēto normu pieņemšanas laikā privātajās augstskolās Latvijā vispār aptuveni 50 procenti no visiem studentiem mācījās svešvalodā. Tas ir vairāk kā 9,5 tūkstoši studentu. Savukārt no šiem studentiem apmēram puse mācījās valodās, kas nav Eiropas Savienības valodas.

Apstrīdēto normu piemērošanas rezultātā augstskolām ir jāslēdz, jāizbeidz visas tās programmas, kurās notiek mācības valodās, kas nav Eiropas Savienības valodas. Es vēlos piebilst, ka šādu programmu privātajās augstskolās ir patiešām daudz. Piemēram, kādā augstskolā tās ir pat vairāk kā 70 programmas, konkrētajā gadījumā, krievu valodā. Un ir noteikti ierobežojumi arī tajās programmās, kas ir Eiropas Savienības oficiālajās valodās, proti, tajās var mācīties tikai ārvalstu studenti un Latvijas valsts piederīgajiem tikai 1/5 studiju satura var būt kādā valodā, kas nav latviešu valoda, kas ir Eiropas Savienības valoda.

Nu un apstrīdēto normu piemērošanas rezultātā privātajām augstskolām ir arī jāizbeidz virkne kopīgo programmu, kādas patiešām pastāv, piemēram, ar Ukrainas, Krievijas un Baltkrievijas un citu valstu universitātēm, kurās tiek izmantota krievu valoda.

Tālāk, pievērsoties jau juridiskam pamatojumam, es sāksu ar Satversmes 112. pantu – ar tiesībām uz izglītību. Es domāju, ka mums nav domstarpību par to, ka tiesības uz izglītību attiecas arī uz augstskolām, uz augstākās izglītības iestādēm, un es ceru, ka mums nav arī domstarpību par to, ka šis pants garantē ne tikai tiesības studentiem iegūt izglītību, bet arī tiesības augstskolām un mācību spēkiem sniegt šo izglītību, kas izriet arī no Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūras, kurā ir atzīts, ka tiesības uz izglītību garantē arī tiesības atvērt privātās skolas un tiesības tām darboties.

Es vēlos uzsvērt to, ka Satversmes 112. pantam ir it kā tāda divējāda daba vai divas sejas. No vienas puses, šis pants tiešām paredz noteiktus valsts pienākumus, bet šis pants ir arī brīvība pēc būtības, tā ir brīvība studentiem saņemt izglītību un tā ir brīvība jo īpaši privātajām augstskolām, kas ir privātas un privāti finansētas šo izglītību studentiem sniegt. Un šajā lietā iet runa par valsts negatīvo pienākumu – pēc būtības neiejaukties šo brīvību realizācijā.

Un, tā kā mēs runājam par augstāko izglītību, tad šajā lietā šīs tiesības, šī brīvība būtībā izpaužas kā akadēmiskā brīvība. Un mūsu skatījumā šajā lietā ļoti lielā mērā strīds ir tieši par to, kāda tad ir augstskolu būtība Latvijā: vai tās ir tiešām institūcijas, kas bauda akadēmisko brīvību, kas veic zinātnei, kas kalpo zinātnei un sabiedrībai, vai tās ir... nu, varētu teikt... valsts pagarinājums, kas tikai izpilda valsts pasūtījumu, apmācot personas noteiktā profesijā un tādā veidā, kā valsts to vēlas. Es gribu uzsvērt to, ka tikai pirmā no šīm izvēlēm atbilst mūsdienu izpratnei par akadēmisko brīvību. Tālāk, jau mazliet pieskaroties akadēmiskajai brīvībai, manuprāt, tā vienlīdz izriet gan no Satversmes 112. panta, gan no Satversmes 113. panta. Lai gan Satversmes 113. pants runā par zinātniskās jaunrades brīvību, tomēr es domāju, ka ikviens saprot to, ka augstskolā nav atdalāma zinātniskā pētniecība no izglītības. Ne tikai mācību spēki, bet arī studenti piedalās arī zinātniskajā darbā un akadēmiskā brīvība izpaužas pilnīgi vienādi abās šajās jomās un tas nav atdalāms. Nav iespējams augstskolā veikt tikai pētniecību, vai tikai izglītoties.

Un akadēmiskā brīvība, uz ko ir norādījusi arī Satversmes tiesa, un kas ir atzīts arī starptautiskajos dokumentos, ir brīvība – individuāli vai kopīgi – pilnveidot, nodot zināšanas, veikt pētniecību, studēt, piedalīties diskusijās, īstenot jaunradi, mācīt, lasīt lekcijas un rakstīt. Un šeit es vēlos uzsvērt to, ka cilvēce pagaidām nav izdomājusi tādas iespējas rakstīt vai diskutēt vai pasniegt, vai mācīties, neizmantojot valodu. Tātad, valoda ir neatņemams līdzeklis akadēmiskajai brīvībai. Bez valodas tā nevar notikt. Un diemžēl, vai par laimi, ir tā, ka visas personas nepārvalda visas valodas. Līdz ar to mācību spēkam un arī studentam akadēmiskā brīvība ietver arī brīvību mācīties, veikt pētījumus, diskutēt, pasniegt tajā valodā, kurā mācību spēks un augstskola to piedāvā un students to vēlas saņemt.

Nu, un ir acīmredzami, ka apstrīdētās normas akadēmisko brīvību ierobežo, nosakot gan aizliegumus pilnīgi visiem studentiem un visām augstskolām mācīties un mācīt valodās, kas nav Eiropas Savienības valodas un arī ierobežojumus valodās, kas ir Eiropas Savienības valodas. Tādējādi tiek ierobežotas gan augstskolas, arī studenti saņemt šo izglītību un arī būtībā tiek ierobežota viņu spēja, viņu vēlme pēc nākotnes profesijas, iespējas izvēlēties savu profesiju.

Protams, es saprotu, ka tiesības uz izglītību var arī ierobežot un īsi vēlos pieskarties, lai atgādinātu to, ka mūsu ieskatā, pirmkārt, šis ierobežojums nav noteikts ar likumu, jo tas neatbilst labas likumdošanas principam, ko ir atzinusi arī Satversmes tiesa savā judikatūrā. Apstrīdētās normas ministrs iesniedza uz likumprojekta trešo lasījumu atbildīgajā komisijā norādot, ka tie ir nebūtiski, tehniski grozījumi un izvēsta diskusija par šiem ļoti būtiskajiem augstskolām grozījumiem nekad nav notikusi, rakstveida iebildumi netika aplūkoti un netika ņemti vērā Saeimas komisijā.

Es nepieskaršos izvēsti leģitīmajam mērķim, jo par to, ka valsts valodas aizsardzība ir leģitīms mērķis, mēs neesam pieteikumā iebilduši. Bet es vēlētos izvērstāk pakavēties pie samērīguma principa.

Un šeit es, pirmkārt, gribu norādīt, ka apstrīdētās normas arī aizskar... varētu teikt... atņemt dažos gadījumos tiesību uz izglītību pašu būtību jeb kodolu. Es minēšu vienu piemēru. Piemēram, Baltijas Starptautiskā akadēmija ir ārpus Latvijas sevi pozicionējusi mārketinga aktivitātēs kā numur viens augstskola augstākajā izglītībā krievu valodā Eiropas Savienībā. Sākot no apstrīdēto normu piemērošanas brīža ne šī, ne citas augstskolas nevar piedāvāt nevienu programmu, kas nav Eiropas Savienības valodā. Konkrētajai augstskolai tā ir pati būtiskākā programmu daļa, tā ir, varētu tā teikt, viņas identitāte, tā ir viņas stratēģija. Un šī iespēja tiek atņemta gan šai augstskolai, gan arī studentiem vai potenciālajiem studentiem.

Es vēlos vērst arī uzmanību uz apstrīdēto normu acīmredzami diskriminējošo raksturu citā aspektā, jo apstrīdētās normas pieļauj ārvalstniekiem mācīties Latvijā programmās valodās, kas ir Eiropas Savienības valodas, bet mūsu pašu Latvijas valstspiederīgie drīkst apgūt tikai 1/5 studijas satura Eiropas Savienības valodās. Nu,

manuprāt, diskriminācija pilsonības dēļ ir aizliegta gan Eiropas Savienības, gan jebkuras valsts tiesībās. Un šajā gadījumā attieksme ir acīmredzami diskriminējoša.

Es vēlos arī norādīt, ka, manuprāt, ar apstrīdētajām normām nav vispār iespējams sasniegt mērķi – aizsargāt valsts valodu, jo nav nekādas būtiskas atšķirības ietekmē uz valsts valodu, vai ārvalstnieks Latvijā mācās programmā, kas ir Eiropas Savienības valodā, vai ārvalstnieks mācās Latvijā programmā, kas ir kādā citā valodā. Es neredzu, kur būtu šī atšķirīgā ietekme uz valsts valodas situāciju.

Es vēlos arī norādīt attiecībā uz Latvijas valsts piederīgajiem. Es, piemēram, esmu ieguvusi izglītību svešvalodās vairākās mācību iestādēs un, tostarp, mācījusies Latvijā angļu valodā. Es gan nejūtu, ka es būtu aizmirsusi latviešu valodu. Un tāpēc, manuprāt, apstrīdētās normas vispār nav saistītas ar valsts valodas aizsardzību un to neveicina.

Īpaši es gribētu uzsvērt samērīguma principa kontekstā to, ka ir daudz alternatīvu līdzekļu, kā aizsargāt valsts valodu. Tostarp, pieteikuma iesniedzējs nav apstrīdējis normas, ka paredz pienākumu ārvalstniekiem augstskolās mācīties latviešu valodu un mūsaprāt tieši augstskolām, ņemot vērā viņu autonomiju un akadēmisko brīvību, būtu jādod vairāk iespējas un vairāk arī izvēles iespējas, lai veicinātu valsts valodas attīstību un arī apguvi.

Pie samērīguma principa es vēlētos uzsvērt arī to, ka apstrīdētās normas ir pretrunā valsts stratēģiskajiem mērķiem, viens no kuriem ir arī izglītības eksporta veicināšana. Šīs normas ir pretrunā Boloņas procesam ne formālā nozīmē, bet tādā nozīmē, ka Boloņas process nozīmē augstākās izglītības diplomu savstarpēju atzīšanu un vienotu augstākās izglītības un mobilitātes telpu, kas šajā gadījumā vairs nav iespējama un nenotiek.

Es vēlos arī norādīt, ka mums ir Latvijā divas augstskolas – Rīgas Juridiskā augstskola un Rīgas Ekonomikas augstskola – kuras piedāvā un arī turpmāk drīkst piedāvāt programmas Latvijas iedzīvotājiem svešvalodā, tas ir, angļu valodā. Visām citām augstskolām tas tiek liegts. Un es neredzu to atšķirību, kāpēc divu augstskolu gadījumā, acīmredzot, valsts valodas intereses netiek aizskartas, bet ar citu augstskolu programmām acīmredzami viņas tiek tik lielā mērā aizskartas, ka šo programmu realizācija ir jāaizliedz.

Es arī uzskatu, ka apstrīdētās normas noteikti nemotivēs Latvijas iedzīvotājus palikt un mācīties Latvijā. Daļa varbūt dosies uz Rietumeiropas valstīm mācīties angļu valodā un daļa, kas, manuprāt, arī ir svarīgi, dosies varbūt uz NVS valstīm mācīties krievu valodā. Un vai tā ir Latvijas valsts vēlme, lai tā notiktu? Un arī attiecībā uz ārvalstu studentiem, man šķiet, ka Latvija dara patiesībā ļoti lielu darbu, uzņemot ārvalstu studentus no Gruzijas, no NVS valstīm un šiem studentiem dodot iespēju iegūt rietumniecisku izglītību, nevis palikt savā valstī un iegūt to izglītību, kura tur tiek piedāvāta.

Tālāk es vēlētos runāt par nākamo Satversmes pantu, 105. pantu, par tiesībām uz īpašumu. Es neatkārtošu pamatojumu, kas ir sniegts pieteikumā. Es domāju, ka nevarētu būt šaubu par to, jo ir ļoti izvērsta judikatūra par to, ka uz licences pamata iegūtās tiesības veikt komercdarbību tiek aizsargātas šī panta tvērumā. Protams, ka augstskolu programmas ir licencētas un šeit vēlos tikai uzsvērt to, ka šajā gadījumā neiet runa par kaut kādu augstskolu vēlmi gūt peļņu, kā to norāda Saeima atbildes rakstā. Augstskolas ir veikušas ļoti lielus ieguldījumus, lai šīs programmas izveidotu. Ne tikai pati programma ir jāizveido, jālicencē, jā sagatavo dokumenti, bet augstskolas ir veikušas reklāmas, mārketinga kampaņas, tostarp, ārpus Latvijas. Augstskolas ir, piemēram, piedalījušās starptautiskajās izstādēs, lai reklamētu sev piedāvāto izglītību. Augstskolas ir izveidojušas materiālo bāzi. Ja ir augstskolai izvērsta bibliotēka ar grāmatām, piemēram, krievu valodā, tad nav iespējams vienā dienā pāriet uz programmām angļu valodā, jo tam ir vajadzīga pavisam cita materiālā bāze. Augstskolām ir datorprogrammas, arī pasniedzēji, apmaiņas pasniedzēji no citām valstīm arī, piemēram, varu minēt, ka vienai no augstskolām ir pat sadarbības līgumi ar 50 Krievijas augstskolām.

Nu, protams, ir dažādas tās summas, cik augstskolas reāli iegūst, mācot ārvalstu studentus. Bet vidēji vai varbūt daudzās augstskolās viens students par bakalaura studijām samaksā 10 tūkstošus eiro un maģistratūras students privātā augstskolā bieži vien samaksā 4 vai 5 tūkstošus eiro. Un tādām augstskolām kā Transporta un sakaru institūts, RISEBA, Baltijas Starptautiskā akadēmija, Ekonomikas un kultūras augstskola... nu, tas ir viņu galvenais ienākumu avots, būtībā jau ieguldījums, ko šīs augstskolas ir veikušas jebkurā gadījumā. Bet šos studentus, arī samaksu par studijām augstskolas zaudē ar apstrīdētajām normām. Līdz ar to tas ir ļoti būtisks tieši augstskolu komercdarbības aizskārums.

Vēlos atsaukties arī uz CERTUS pētījumu, kas ir lietas materiālos, un tur ir norādīts, ka 148 milj. eiro ir augstākās izglītības eksporta nozares pievienotā vērtība Latvijā. Nu, tie jau gan ir diezgan paveci dati, šodien es pieņemu, ka tas jau ir vairāk – 0,61 procents no IKP. Un katrs students, kas ir ārvalstnieks un studē Latvijā, šeit iztērē vairāk nekā 12 tūkstošus eiro. Tātad nevis maksājot par mācībām, bet citām vajadzībām.

Es arī vēlos uzsvērt to, ka ir tāds priekšstats, ka augstskolas var pāriet no studiju programmām, kas nav Eiropas Savienības valodās uz studiju programmām, kas ir Eiropas Savienības valodās, ir ārkārtīgi vienkāršots, jo Eiropas Savienības valodās piedāvā izglītību, īpaši angļu valodā, gandrīz visas Eiropas valstis un Latvijai ir diezgan grūti konkurēt. Es negribu teikt, ka atsevišķās jomās tas veiksmīgi neizdodas, bet tomēr kopumā tas ir diezgan grūti. Savukārt izglītības programmas krievu valodā ir daudz mazāk piedāvātas, pieprasījums ir ļoti liels un tā bija, ja mēs tā varētu pateikt, tā biznesa niša, kurā Latvijas augstskolas ļoti veiksmīgi darbojas. Un tā tiek pilnībā aizliegta.

Es vēlos arī Satversmes 105. panta kontekstā atsaukties uz Eiropas Savienības tiesībām. Un konkrēti, mēs arī uzskatām, ka apstrīdētās normas ierobežo brīvību veikt uzņēmējdarbību un pakalpojumu sniegšanas brīvību, ko garantē līgumi par Eiropas Savienības darbību 49. un 56. pants, proti, jebkura persona, kas vēlas dibināt augstskolu, var to darīt, piemēram, Lietuvā, Igaunijā vai Polijā, un piedāvāt programmas jebkurā valodā. Šajā valstīs nav nekādu ierobežojumu, vai tā ir Eiropas Savienības valoda vai kāda cita valoda. Latvijā tā pati persona to nedrīkst.

Tajā pašā laikā mēs atrodamies vienotā Eiropas izglītības telpā. Pagājušogad arī tika noslēgts līgums starp Latviju, Igauniju un Lietuvu par automātisku augstākās izglītības diplomu atzīšanu, tātad mēs automātiski atzīstam šos diplomus, kas ir, piemēram, izsniegti Igaunijā vai Lietuvā, kur ir programmas apgūtas, kas nav Eiropas Savienības valodā, bet šeit, Latvijā, mēs to liedzam.

Un visbeidzot, Satversmes 105. panta kontekstā es ļoti lielā mērā vēlos uzsvērt atkal divas izņēmuma augstskolas – Rīgas Juridisko augstskolu un Rīgas Ekonomikas augstskolu. Mēs nesaskatām tās atšķirības šodienas šo augstskolu statusā no jebkuras citas augstskolas. Tās ir tādas pašas augstskolas, kā visas pārējās, bet noteikumi ir būtiski dažādi – gan no akadēmiskās brīvības principa, gan arī no komerciālo interešu principa, proti, šīm divām augstskolām ir atļauts piedāvāt programmas angļu valodā gan vietējiem studentiem, gan ārvalstu studentiem, savukārt neviena cita privātā augstskola nedrīkst piedāvāt izglītību pilnībā angļu valodā Latvijas studentiem. Tātad tikai 1/5 satura var būt angļu valodā. Es uzskatu, ka neiztur nekādu kritiku apgalvojums par kvalitāti, jo es neapstrīdu, ka šajās augstskolās ir augsta izglītības kvalitāte, bet aizliedzot citām privātajām augstskolām veikt šāda paša veida darbību, mēs nevaram sagaidīt šo kvalitāti, ja vispār nav iespējams mēģināt šādas te programmas izveidot.

Un arī attiecībā uz izglītības kvalitāti. Es vēlos uzsvērt to, ka izglītības kvalitāte nav vērtējama Saeimai pieņemot likumus. Programmas tiek licencētas, notiek augstskolu akreditācija un šis process notiek uz neatkarības, uz ekspertu viedokļu pamata nevis uz valsts viedokļa, ko ir pieņēmuši Saeimas deputāti, nosakot, kura augstskola piedāvā kvalitatīvu izglītību un kura nepiedāvā. Un tāpēc mēs uzskatām, ka šeit pēc būtības tā ir negodīga konkurence. Mēs varbūt varētu runāt arī par to, ka tas ir valsts atbalsts tādā nozīmē, ka Saeima ir radījusi izņēmumu situāciju divām augstskolām un citām tajā pašā laikā pieņemot ārkārtīgi nelabvēlīgas... komercdarbību ārkārtīgi lielā mērā ierobežojošas normas. Nu, pēc tādiem aptuveniem datiem, augstākās izglītības pakalpojumi svešvalodās, kas nav oficiālās Eiropas Savienības valodas, ir 39 procenti no privāto augstskolu komercdarbības.

Es saprotu, ka arī tiesības uz īpašumu var ierobežot... tie apsvērumi, ko es minēju Satversmes 112. panta kontekstā, būtībā attiecas arī uz īpašumtiesību ierobežojumu, tāpēc tos es vēlreiz neatkārtosu.

Nu un visbeidzot. Mēs arī uzskatām, ka konkrētajā gadījumā apstrīdētās normas ir pretrunā tiesiskās paļāvības principam, kas izriet no Satversmes 1. panta. Proti, privātajām augstskolām bija radusies aizsargājama tiesiskā paļāvība, jo viņas ilgstošā laika periodā varēja piedāvāt programmas jebkurā valodā, kas bija arī licencētas un šī paļāvība ir aizsargājama gan akadēmiskās brīvības kontekstā, gan arī komercinteresu aizsardzības kontekstā. Un tieši tāda pati tiesiskā paļāvība ir radusies potenciālajiem studentiem, ka šīs te programmas Latvijā būs un būs iespējams viņās apgūt augstāko izglītību arī tajās valodās, ka nav Eiropas Savienības valodas un arī Latvijas pilsoņiem, piemēram, pilnībā angļu vai citā Eiropas Savienības valodā.

Apstrīdētās normas un konkrēti pārejas noteikumu 49. punkts paredz pārejas periodu, bet, pirmkārt, mēs uzskatām, ka laika periods līdz 2019. gada 1. janvārim, kad bija jābeidz uzņemšana tajās programmās, kas neatbilst apstrīdētajām normām, ir nesamērīgi īss. Tur bija tikai pusgads. Un šajā laika periodā augstskolas nevar pārorientēt programmas, kas nav bijušas Eiropas Savienības dalībvalsts valodā, uz programmām, kas, piemēram, ir Eiropas Savienības dalībvalstu valodā, jo ne tikai tās programmas ir jālicencē, bet arī ir jāpiesaista studenti, veikt visas šīs mārketinga aktivitātes un nodrošināt jaunus pasniedzējus, nodrošināt jaunas mācību grāmatas. Nav iespējams tas viss pusgada laikā.

Un arī es uzskatu, ka laika periods līdz 2022. gada 31. decembrim, un tas ir periods, kad ir jābeidz visu programmu darbība, kas neatbilst šodienas nosacījumiem apstrīdētajām normām, arī ir nesamērīgi īss. No vienas puses tie it kā ir vairāki gadi, bet, no otras puses, studiju programmas tiek akreditētas uz sešiem gadiem, ko ir arī Saeima norādījusi atbildes rakstā un tāvad tiek pārtraukta akreditētas programmas darbība, un augstskolai, neapšaubāmi, bija tiesības uz šīs te programmas realizāciju visā laikā. Un arī praksē būs tā, ka visi studenti tomēr nevarēs pabeigt studijas, jo studiju programmas ir īsākas kā laika periods līdz 2022. gada 31. decembrim, bet ne visi studenti, kā mēs zinām, ir spējīgi pabeigt šajā laikā studijas. Studenti mēdz pārtraukt un atsākt studijas, ņemt akadēmiskos atvaļinājumus un tamlīdzīgi.

Un līdz ar to kopumā es uzturu pieteikumā izteikto prasījumu un lūdzu atzīt šīs apstrīdētās normas par neatbilstošām attiecīgajām Satversmes normām.

I. Ziemeļe.

Paldies, Nikuļcevas kundzei. Par dažām minūtēm tika pārsniegts laiks, tā kā Bērtaiša kungam arī pienāksies šīs minūtes klāt.

Bet tagad tiesnešu jautājumi. Lūdzu, kolēģi!

Kuča kungs, lūdzu!

A. Kučs.

Jā, man būtu iesākumā viens jautājums tīri par 112. pantu un saistībā ar valsts pienākumiem attiecībā uz vispārējo un augstāko izglītību. Vai jūs te redzat atšķirības...? Jo Satversmes tiesa iepriekš tātad lietā 2018-12-01 ir pateikusi, ka 112. pants neparedz valsts pienākumu garantēt, ka valsts izveidotās sistēmas ietvaros pamatizglītībā un vidējā izglītības pakāpē līdztekus valsts valodai tiek nodrošināta iespēja arī iegūt izglītību citā valodā.

Un mans jautājums ir tāds, vai jūs redzat, ka attiecībā uz augstāko izglītību šī atziņa nav piemērojama tiešā veidā un tad kādēļ? Vai arī, jūs uzskatītu, ka šo atziņu var arī vienādā mērā piemērot attiecībā uz augstāko izglītību?

I. Nikuļceva.

Paldies par jautājumu. Es tomēr sākšu varbūt nedaudz no cita apsvēruma. Manā skatījumā tas pirmais jautājums, kas ir būtisks, ir nevis par izglītības līmeni, bet vai tā ir privāta augstskola vai arī tā ir valsts augstskola. Un ar apstrīdētajām normām... tika attiecināti tie noteikumi, kas iepriekš bija uz valsts augstskolām, uz privātajām augstskolām. Un pieteikuma jēga ir arī tieši šo nosacījumu attiecināšanā uz privātajām augstskolām. Es nezinu, vai šīs apstrīdētās normas atbilst Satversmei attiecībā uz valsts augstskolām, jo to pieteikuma iesniedzējs nav vērtējis. Tātad viņš ir rūpējies tikai par privātajām augstskolām. Un Satversmes tiesas lieta 2018-12-01 bija par valsts un pašvaldību vispārējām izglītības iestādēm. Līdz ar to šeit, protams, bija valsts pozitīvais pienākums nodrošināt vispārējo izglītību visiem skolēniem. Konkrētajā gadījumā iet runa būtībā par valsts pienākumu neiejaukties augstākās izglītības realizācijā, ko piedāvā privāto tiesību subjekti. Tā kā es uzskatu, ka šeit ir ļoti būtiska atšķirība un šīs lietas vispār nav salīdzināmas. Šajā lietā mēs no valsts neko neprasām. Privātās augstskolas un arī to studenti tikai vēlas ļaut viņiem mācīt un mācīties.

Un, protams... runājot vispārīgi... tas, kas nošķir vispārējo izglītību un augstāko izglītību, ir akadēmiskā brīvība. Bet šajā gadījumā mēs runājam nevis vienkārši par akadēmisko brīvību, bet mēs runājam par privāto tiesību subjektiem un nevis par valsts pozitīvajiem pienākumiem kaut ko darīt, kaut ko nodrošināt, kaut ko piedāvāt.

A. Kučs.

Tā, nu jau mēs aizgājām debatēs drusciņ uz 112. pantu. Tad man būtu pāris jautājumu tīri par augstskolu autonomiju. Šeit arī jūs pieteikumā tātad norādāt uz vairākiem aspektiem – gan no augstskolu viedokļa, gan no studentu, gan no mācību spēka skatījuma. Un tad es sākšu ar augstskolām.

Un tas jautājums būtu tāds: kas pamato to jūsu argumentu, ka privātās augstskolas tiesības īstenot studiju programmas svešvalodā, ka tās ir aptvertas ar augstskolu autonomiju?

I. Nikuļceva.

Tātad, to pamato... nu, varētu teikt, akadēmiskās brīvības pamatprincipi. Tas, ko mēs vispār saprotam ar akadēmisko brīvību un augstākās izglītības iestāžu autonomiju. Es vēlos atsaukties uz to, ka akadēmiskās brīvības pamatus ir licis Vilhelms fon Humbolts un visa augstskolu darbība Eiropā ir balstīta uz šiem principiem. Es minēju to, ka 1998. gada Lielā Universitāšu harta arī paredz šos te principus, kur ir atšifrēts tas, kādas tieši ir tiesības un kā tieši izpaužas gan akadēmiskā brīvība studējošajiem, gan arī akadēmiskā brīvība augstskolām. Cita starpā, piemēram, šī harta norāda, ka pētniecības un studiju brīvība ir universitāšu darbības pamatprincips. Pamatprincips ir arī dalīties savās zināšanās. Un katrai universitātei ir jānodrošina, lai tajā būtu garantētas studentu brīvības un lai studentiem būtu radīti apstākļi, kuros tiem ir iespējams sasniegt savas kultūras attīstībai un izglītībai nospraustos mērķus. Arī šī Universitāšu harta uzsver, manuprāt, principu, kas īsti nu nav apstrīdēts, par to, ka pētniecība un izglītība nav atdalāma. Tiek uzsvērts, ka izglītībai un pētniecībai universitātēs ir jābūt nesaraujami saistītām. Un līdz ar to arī visi tie secinājumi, ko tostarp Satversmes tiesa ir izdarījusi Satversmes 113. panta ietvarā, atsaucoties arī uz vairākiem starptautiskiem dokumentiem, arī Limas deklarācija par akadēmisko brīvību un augstākās izglītības iestāžu autonomiju, arī UNESCO rekomendāciju... nu, manuprāt, tas viss ir vienlīdz attiecināms arī uz izglītības procesu Satversmes 112. panta kontekstā.

Bez tam, es vēlos arī norādīt to, ka arī interpretējošos dokumentos, piemēram, Starptautiskā pakta par ekonomiskām, sociālām un kultūras tiesībām 13. panta Vispārīgā komentārā ir uzsvērts tas, ka tiesības uz izglītību augstskolās ietver arī akadēmisko brīvību. Mūsdienās, ja mēs runājam tieši par akadēmisko brīvību, tad tā ir arī pamattiesība, tas ir arī sīki skaidrots pieteikumā, Eiropas Savienības pamattiesību harta arī ietver tiesības uz akadēmisko brīvību.

A. Kučs.

Jā, es vēl nedaudz paturpinātu... paldies... Par studentiem un mācību spēkiem. Tātad, kā mēs redzam, šī norma neierobežo mācību spēkiem, teiksim, izmantot mācību materiālus svešvalodās. Un tad ir tas jautājums: kādā veidā tā norma ierobežo tieši mācību spēkus? Jo mācību spēkam vēl jāprojām ir tā... attiecībā uz viņu radošumu, tur pētniecībā nekādu ierobežojumu nav... viņš jāprojām var dot materiālus, veikt pētniecību arī svešvalodā... Kā jūs redzat tieši mācību spēku ierobežojumu? Varbūt, protams, ir augstskolas, kurās vispār nav svešvalodās kādas studiju programmas...

I. Nikuļceva.

Es neuzskatu, ka apstrīdētās normas ierobežo pilnīgi katru mācību spēku, bet šeit ir divi būtiski apsvērumi. Viens... es vēlreiz vēlos uzsvērt to, ka es neredzu, kādā

veidā varētu atdalīt pētniecību no mācīšanas, no pasniegšanas. Nu, piemēram, neviens profesors augstskolā nevar tikai veikt pētījumu un nekomunicēt ar studentiem. Tāpat arī studenti... Nu, labi, jautājums bija ir akadēmisko personālu. Bet akadēmiskais personāls augstskolā nevar nodarboties tikai ar zinātnisko pētniecību. Tātad viņam arī ir jā māca studenti. Un, pieņemsim, ka šis akadēmiskais personāls ir viesprofesors no Krievijas, piemēram. Ja šis viesprofesors no Krievijas nepārzina latviešu vai angļu valodu, tad viņam nav nekāda akadēmiskā brīvība. Vispār nekāda. Tāpēc, ka pētījumus viņš teorētiski var veikt, bet tad viņš neatbildīs tām prasībām, kas ir augstskolām un kas ir akadēmiskajam personālam. Ar studentiem... un arī ar citu akadēmisko personālu būtībā komunicēt un savas idejas viņš izplatīt nedrīkst vispār... tāpēc, ka arī Latvijas valstspiederīgajiem 1/5 studiju satura var būt citā valodā, bet tās ir tikai Eiropas Savienības valodas. Un ja mācību spēks šo valodu nepārzina, tad viņam nekāda iespēja realizēt viņa akadēmisko brīvību nepaliek vairs.

Nu, jā... tā ir atbilde... man liekas, es arī jau sniedzot paskaidrojumus, mēģināju uzsvērt to, ka nav iespējams izplatīt savas idejas bez valodas. Nu, tas vienkārši nav iespējams. Un visi cilvēki nepārzina visas valodas, tad, manuprāt, akadēmiskā brīvība ietver arī iespējas akadēmiskajam personālam izplatīt idejas, mācīt tieši viņa valodā... tajā valodā, kurā viņš ir spējīgs to darīt. Un tad vēlreiz atgriežos pie tā, ka iet runa par privātajām augstskolām. Ja augstskolu mācību spēks to var piedāvāt un ja ir pieprasījums, nu, tad tā, manuprāt, arī ir tā akadēmiskā brīvība, kurā valstij nebūtu jāiejaucas.

I. Ziemeļe.

Jā, paldies, Nikuļcevas kundze, par atbildēm uz šiem jautājumiem.

Tiesnesis Gunārs Kusiņš tagad uzdos vairākus jautājumus.

G. Kusiņš.

Jā, man būtu vairāki jautājumi.

Pirmais no tiem attiektos uz augstskolas autonomiju, turpinot tos jautājumus, ko uzdeva tiesnesis Kučs.

Sakiet, lūdzu, vai pienākums izkopt un attīstīt valsts valodu aizskar privāto augstskolu autonomiju? Un, ja aizskar, ja jūs uzskatāt, ka aizskar, tad tieši kā aizskar? Kā izpaužas šis aizskārums? Paldies.

I. Nikuļceva.

Jā, paldies par jautājumu.

Patiesībā es sniedzot paskaidrojumus patiešām nepieskāros detalizēti normai, kas ir ietverta Augstskolu likuma 5. pantā tātad par to, ka augstskolām tiek uzlikts pienākums izkopt valsts valodu. Un mūsu ieskatā tas, kāds ir tas tiesību aizskārums

augstskolām un, iespējams, arī mācību spēkiem un studentiem, ir atkarīgs no šīs normas izpratnes. Un iespējams, ka Saeima, kas ir normas izdevējs, varēs to skaidrot sīkāk.

Ja mēs pieņemam, ka šī norma ir deklaratīva un tā vienkārši deklaratīvi norāda uz visu pienākumu aizsargāt valsts valodu, tad mums droši vien nebūtu pret to iebildumu. Bet, kā mēs saprotam, tad šī norma ir pamats tieši citām apstrīdētajām normām. Tieši aizliegumam īstenot studiju programmas citās valodās, mācīties citās valodās, tostarp, Latvijas pilsoņiem mācīties arī Eiropas Savienības valodās. Un šeit mēs saskatām to aizskārumu.

Es vēlos arī uzsvērt to, kad šis pants ir tāds nu patiešām ļoti vispārīgs, un iepriekš šeit bija minēts, ka augstskolas attīsta zinātņi un mākslu, kas ir tāds starptautiski pieņemts augstskolu pamatuzdevumu uzskaitījums. Ja tagad šeit nāk klāt valsts valoda, tad mēs varbūt arī to īsti neizprotam, kādi tad ir, piemēram, tehniska rakstura augstskolai, kura māca varbūt informācijas tehnoloģijas speciālistus, uzdevumi šīs normas kontekstā. Paldies.

G. Kusiņš.

Paldies par atbildi. Vai es pareizi sapratu Jūsu atbildi, ka Jūs neizprotat, kāda apjoma pienākumu vai ierobežojumu tas jums uzliek un tāpēc jūs uzskatāt, ka tas aizskar augstskolu autonomiju?

I. Nikuļceva.

Es teiktu mazliet citādi. Kamēr mēs neesam saņēmuši citu skaidrojumu no normas izdevēja, no vienas puses... jā, mēs nesaprotam, bet mēs uzskatām, ka arī šis Augstskolu likuma 5. pants pēc būtības ietver tos aizliegumus un ierobežojumus, kas ir citās apstrīdētajās normās, tāpat 56. pantā. Respektīvi, šie citi aizliegumi... viņi arī izriet no tā pienākuma izkopt un attīstīt valsts valodu. Un, ja, piemēram, nebūtu 56. panta normas, tad, jebkurā gadījumā pamatojoties uz šo normu, varētu būt nu, piemēram, prasība augstskolām pasniegt tikai latviešu valodā.

G. Kusiņš.

Jā. Paldies par atbildi. Tad es uzdošu nākamo jautājumu.

Sakiet, lūdzu, kāds ir jūsu viedoklis... Tātad iepriekš šī 56. panta 3. daļa bija, ka uz valsts dibinātām augstākās izglītības iestādēm... šobrīd tā attiecas uz visām. Un mans jautājums ir tāds: vai jūsuprāt augstskolu autonomijas robežas privātām un valsts augstskolām ir atšķirīgas? Paldies.

I. Nikuļceva.

Nu, šajā gadījumā es varēšu izteikt tikai savu privāto viedokli tāpēc, ka pieteikums ir sagatavots tikai attiecībā uz studijām privātajās augstskolās un pieteikums

nav sagatavots un nav analizēta augstskolu akadēmiskā brīvība un autonomija, ciktālas attiecas uz valsts augstskolām. Bet mans personiskais uzskats ir tāds, ka patiesībā ir ļoti, ļoti vērtējams arī attiecībā uz valsts augstskolām. Vai arī valsts augstskolu akadēmiskā brīvība un autonomija netiek nepamatoti ierobežota ar šīm normām, jo arī valsts augstskolām ir gan akadēmiskā autonomija, gan akadēmiskā brīvība. Protams, šeit ir arī atšķirības tāpēc, ka privātās augstskolas ir privātpersonu dibinātas un arī finansētas, bet akadēmiskā brīvība pēc būtības ir arī valsts augstskolām. Līdz ar to... nu, es personīgi būtisku atšķirību nesaskatu.

G. Kusiņš.

Paldies. Un pēdējais jautājums šobrīd ir attiecībā uz likumdošanas procesu. Jūs savā pieteikumā paužat viedokli, ka šīs normas pieņemšanā ir tādi pārkāpumi, ka likumprojekts... un arī šajā gadījumā likums... neatbilst labas likumdošanas principam. Saeima, turpretī, apgalvo pretējo, ka atbilst labas likumdošanas principam. Sakiet, lūdzu, tad priekšlikums bija iesniegts 1. jūnijā, bet gan Saeimas atbildes rakstā ir norādīts, ka šis priekšlikums patiesībā atkārtoto priekšlikumu, kas ir iesniegts jau 18. maijā kā priekšlikums pie cita likumprojekta, pie likumprojekta Nr. 923. Sakiet, lūdzu, vai Jums ir kāds viedoklis uz Saeimas atbildes rakstā norādīto... tāpat, konkrēti 122. un 123. punktā Saeimas atbildes rakstā par to, ka jāņem vērā likumdošanas process, kas ir bijis arī pie cita likumprojekta izskatīšanas, respektīvi, tās debates, kas ir notikušas jau apspriežot likumprojektu Nr. 923. Paldies.

I. Nikuļceva.

Jā, paldies par jautājumu. Es tiešām mēģināšu to skaidrot sīkāk. Es arī noklausījos Saeimas Izglītības, kultūras un zinātnes komisijas sēžu audioierakstus un izglītības un zinātnes ministrs patiešām iesniedza šos priekšlikumus uz likumprojekta trešo lasījumu. Un praktiski diskusijas Saeimas komisijā nebija. Runāja izglītības un zinātnes ministrs, viņš patiešām uzskatīja, ka tie ir nebūtiski grozījumi, uzstājās arī Augstākās izglītības... nē, manuprāt, Privāto augstskolu asociācijas pārstāvis, bet šī uzstāšanās bija ļoti īsa. Nekāda diskusija pēc būtības nenotika.

Ir taisnība tajā, ka paralēli Saeima izskatīja citu likumprojektu "Grozījumi Augstākās izglītības likumā" ar numuru 923. Un par šo likumprojektu bija arī diskusija Izglītības, kultūras un zinātnes komisijas sēdē 2018. gada 13. martā un 17. aprīlī, bet šī diskusija bija par to, vai augstskolu rektoriem ir jāzina valsts valoda. Tāpat specifiski apstrīdētās normas, kas ir iekļautas 56. pantā Izglītības likumā, šajā diskusijā nefigurēja, netika apskatītas. Jā, citādi bija ar Augstskolu likuma 5. pantā ietvertu vispārīgo pienākumu izkopt valsts valodu, jā, bet attiecībā uz konkrētiem ierobežojumiem studiju programmu īstenošanā, attiecinot tās arī uz privātajām augstskolām, šāda priekšlikuma un šādas diskusijas nebija Saeimas atbildīgās komisijas

sēdē. Bija pretējs priekšlikums — Rektoru padomes pārstāvis ierosināja attiecībā uz visām augstskolām, arī valsts augstskolām, atcelt šos ierobežojumus, kas ir īstenoti studiju programmas valodās, kas nav Eiropas Savienības valoda. Un šis priekšlikums nu patiešām neradīja nekādu atsaucību, bet otrāda priekšlikuma, tāds, kāds ir tieši apstrīdētajās normās, nebija un līdz ar to es noteikti arī nepiekrītu Saeimas atbildes rakstā norādītajam. Apstrīdētās normas, vismaz, cik tas ir Izglītības likuma 56. pants un pārejas noteikumu 49. punkts... netika apspriesti Saeimā. Izvērsti netika apspriesti ne ar valsts valodas speciālistiem, ne ar augstskolu pārstāvjiem, ne ar nevalstiskajām organizācijām. Paldies.

G. Kusiņš.

Un pēdējais jautājums, papildinot manis iepriekš uzdoto jautājumu, lai noskaidrotu... Sakiet, lūdzu, tad kādām diskusijām, Jūsaprāt, vajadzēja būt, lai atbilstu labas likumdošanas principam, jo komisijas sēdē pārstāvji bija klāt, viņi izteica savu viedokli... Kas, Jūsaprāt, likumdošanas procesā tika izdarīts nepareizi? Ko vēl papildus vajadzēja obligāti darīt? Kas ir obligāts tāds nosacījums, kas jāizpilda, lai varētu secināt, ka likumprojekts neatbilst labas likumdošanas principam? Vai obligāti deputātiem bija jādiskutē par priekšlikumu, vai obligāti bija jādiskutē kaut kādu noteikta laika brīdi ilgumu, vai obligāti bija jāņem vērā? Paldies.

I. Nikuļceva.

Paldies par jautājumu. Es saprotu, ka pasakot, ka vispār nedrīkst uz trešo lasījumu tik būtiskus priekšlikumus iesniegt, nu, laikam es lūdzu Satversmes tiesai pārāk daudz, jo Satversmes tiesas iepriekšējā judikatūrā nav šādu atzinumu. Bet, manuprāt, tas ir pirmais, kas ir būtisks un vērā ņemams, ka tomēr uz likumprojekta trešo lasījumu, kur ir ierobežotas iespējas diskutēt, nu nevar iesniegt tik būtiskus priekšlikumus.

Bet atbildot uz Jūsu jautājumu jau konkrētāk, manuprāt, Satversmes tiesa judikatūrā ir arī minējusi tos galvenos principus, ka ir jāuzklausā iesaistītās personas un arī ir jāvērtē pēc būtības, vai attiecīgais priekšlikums atbilst, nu, piemēram, pamattiesībām, Latvijas starptautiskajām saistībām un tā tālāk. Un šajā gadījumā priekšlikums tika pasniegts kā tehnisks, nekāda izvērtējuma, vai tas atbilst Latvijas Republikas Satversmei, vai tas atbilst akadēmiskajai brīvībai, vai tas atbilst starptautiskām tiesību normām... nu, šāds padziļināts izvērtējums nenotika.

Otrs ir diskusijas. Būtībā es varētu atbildēt apstiprinoši, ka, manuprāt, jā, ir par maz, ka izsakās par priekšlikumu viens izglītības un zinātnes ministrs un Privāto augstskolu asociācijas pārstāvis. Ja mēs paskatāmies kopumā, kā tika diskutēti grozījumi Augstākās izglītības likumā Saeimas komisijā, tad bija ļoti daudz šīs te diskusijas, tika priekšlikumi atlikti, tika aicināti eksperti un tamlīdzīgi. Bet ne par šo

priekšlikumu. Tas tika uzskatīts par nebūtisku un tehnisku. Bija iesniegti iebildumi rakstveidā, kurus iesniedza Augstākās izglītības padome, Privāto augstskolu asociācija, Rektoru padome, bet tie netika pat pieminēti. Netika arī veidota, manuprāt... jā, bija jāveido tāda paplašināta ekspertu diskusija, lai izprastu pēc būtības to situāciju, jo tas priekšlikums, manā skatījumā, pagāja nu tāds nepamanīts. Neviens neizvērtēja kāda būs reālā ietekme uz augstskolām, cik viņas varbūt arī zaudēs ekonomiskā ziņā? Tāda nopietna izvērtējuma nebija. Un tāpēc mēs arī uzskatām, ka no formālā viedokļa droši vien, ka grūti ir atrast pārkāpumus, bet no faktiskā viedokļa labas likumdošanas princips šeit nav ievērots. Paldies.

I. Ziemeļe.

Paldies, Nikuļcevas kundze. Tagad vēl papildus jautājumi tiesnesim Kučam. Lūdzu!

A. Kučs.

Man tāds jautājums būtu par Eiropas Savienības tiesību aspektu. Jūs norādījāt uz vairākiem Eiropas Savienības tiesību avotiem un arī pieteikumā ir. Vai jūs varētu tā sasummēt, kur tad, teiksim, jūs redzat šo kolīziju ar Eiropas Savienības tiesībām?

I. Nikuļceva.

Jā, liels paldies par arī šo jautājumu. Un attiecībā uz Eiropas Savienības tiesībām es vēlētos norādīt uz Līgumu par Eiropas Savienība darbību, kura 49. pants paredz brīvību veikt uzņēmējdarbību un 56. pants paredz pakalpojumu sniegšanas brīvību. Un arī ir atbilstoša direktīva par pakalpojumu sniegšanas brīvību Eiropas Savienībā, kura ir arī pieteikumā minēta. Protams, es saprotu, ka Eiropas Savienības tiesa... nu, vismaz man neizdevās atrast... nu, nav skatījusi tieši tādu lietu par to, kā ir vērtējama, kāds ir skats tieši uz augstskolu tiesībām sniegt izglītību valodas kontekstā. Bet Eiropas Savienības tiesa ir, piemēram, vērtējusi to, vai vispār augstākā izglītība ietilpst pakalpojumu sniegšanas brīvībā un ir sniegusi pozitīvu atbildi uz to — tāpat tiesības piedāvāt augstāko izglītību, ietilpst pakalpojumu sniegšanas brīvībā. Nu, es neslēpšu, ka tur ir vairākas lietas tieši arī saistībā ar personu brīvu kustību, ar studentu brīvu kustību, bet arī tas ir kā pakalpojumu sniegšanas brīvība. Un mēs zinām, ka, tāpat kā nacionālajās tiesībās, arī Eiropas Savienības tiesībās šo pakalpojumu sniegšanas brīvību var ierobežot, bet tad šiem ierobežojumiem ir jābūt ar leģitīmu mērķi un samērīgiem. Mūsu skatījumā samērīgums ir tieši tas, kas šeit pietrūkst. Nu kā es mēģināju jau šeit izklāstīt... tad manā skatījumā var būt ierobežojumi personai piedāvāt programmas augstskolā, nu, attiecībā arī uz valodām, bet šie ierobežojumi nevarētu būt tik strikti atšķirīgi, proti, vienā Eiropas Savienības dalībvalstī ir iespējams piedāvāt jebkurā valodā augstākās izglītības programmas un Latvijā tas nav iespējams. Arī Eiropas

Savienības tiesību kontekstā es vēlos uzsvērt ne tikai to nespēju piedāvāt izglītību valodā, kas nav Eiropas Savienības valoda, bet arī Latvijas pilsoņu diskrimināciju, Latvijas valstspiederīgo diskrimināciju, jo apstrīdētās normas aizliedz Latvijas valstspiederīgajiem Latvijas teritorijā iegūt izglītību valodā, kas nav latviešu valoda, piemēram, angļu, vācu vai franču valodā, vai runājot precīzi, tātad 1/5 no studiju satura var būt... var būt atsevišķas valodu programmas, bet, piemēram, tādu programmu, kādu piedāvā Rīgas Juridiskā augstskola, kas ir tiesības vai Ekonomikas augstskola, kas ir ekonomika, finanses... tātad tas ir pilnīgs aizliegums. Un tas ir manā skatījumā būtisks Eiropas Savienības tiesību pārkāpums.

Tad mēs arī vērtējam no konkurences tiesību aspekta, bet šeit man varbūt nav tik strikta viedokļa. Bet mēs zinām, ka Eiropas Savienības tiesības arī aizliedz valsts atbalstu – Līgums par Eiropas Savienības darbību 107. pants. Nu, vismaz, ja mēs skatāmies plašā izpratnē, tad attiecībā uz Rīgas Juridisko augstskolu un Rīgas Ekonomisko augstskolu Latvijas valsts ir likuma veidā nodrošinājusi valsts atbalstu, radot nepamatotas priekšrocības divām augstskolām, kas arī būtu vērtējams Eiropas Savienības tiesību kontekstā. Paldies.

I. Ziemeļe.

Paldies arī tiesnesim Kučam.

Man trīs jautājumi. Es gribētu tā ļoti precīzi, lai Jūs nodefinējat, Nikuļcevas kundze, runājot tieši par Satversmes 112. panta tvērumu. Un Jūs varētu varbūt paskaidrot tātad subjekts... es saprotu, ir jebkurš studēt gribējošais, vai jūs tam piekrītat vai nē, runājot par 112. pantu. Un vai Jūsu viedoklis ir tāds, ka 112. pants sevī ietver tiesības iegūt augstāko izglītību Latvijā, par to samaksājot, jebkurā sev vēlamā valodā. Vai tāds ir 112. panta tvērums Jūsu skatījumā?

I. Nikuļceva.

Jā, būtībā es varētu piekrist. Ja mēs runājam par studēt gribošajiem, tad es tam varu piekrist. Protams, ka šīs tiesības netiktu realizētas, ja nav piedāvājuma, ja nav iespējas saņemt. Bet, manuprāt... Jā, no Satversmes 112. un arī 113. panta izrietošās tiesības uz izglītību, ņemot vērā arī akadēmisko brīvību, tieši tā paredz: jebkuras personas tiesības iegūt izglītību, augstāko izglītību, jebkurā valodā, ja ir attiecīgs piedāvājums un neiet runa par valsts finansētām programmām, bet par privāti finansētām programmām. Jā.

I. Ziemeļe.

Paldies. Un vēl viens precizējošs jautājums. Tātad kopsakarā ar Satversmes 4. pantu un kopsakarā, protams, ar Latvijas valsts kodolu veidojošām vērtībām... Vai Jūs teiktu, ka tādā gadījumā Satversmes 112. pantā ir ietverts pozitīvais pienākums valstij

tā tad pieļaut... jo tas iziet ārpus 4. panta robežām... valstij pieļaut iegūt izglītību, augstāko izglītību, tā tad citās valodās. Vai Jūs to nesaskatāt kā pozitīvā pienākuma jautājumu?

I. Nikuļceva.

Paldies par jautājumu. Bet es neesmu pārliecināta, ka es pietiekami precīzi sapratu jautājuma būtību, jo, manā skatījumā, nu neatkarīgi no Satversmes 112. panta satura, kā es mēģināju uzsvērt arī paskaidrojumos, apstrīdētās normas nekādā veidā neskar Latviju kā nacionālu valsti. Un nekādā veidā... nu, patiesībā negatīvi neietekmē valsts valodu.

Es mēģināšu izstāstīt vienkāršu piemēru. Pieņemsim, ka augstskola piedāvā programmu, kas nav Eiropas Savienības valodā. Tad kādas personas no kādas valsts, kas nav Eiropas Savienībā, nerunā Eiropas Savienības valodā, ierodas šeit, Latvijā, un mācās šajā valodā un pēc tam dodas atpakaļ uz savu valsti. Iespējams, ka pat Latvijas augstskola piedāvā šo programmu vispār tālmācībā. Un varbūt tās personas vispār paliek savā valstī. Es nevaru saskatīt šeit nu nekādu ietekmi uz nacionālu valsti un uz valsts valodas aizsardzību. Protams, es saprotu, ka ir jautājums par to, cik plaši mēs to skatāmies, bet, ja mēs to skatāmies tik plaši, nu tad Latvija vispār nevarētu droši vien ielaist nevienu ārzemnieku Latvijā un nevarētu vispār pieļaut to, ka kāds zina varbūt kādu valodu, izņemot latviešu valodu, ja mēs tik plaši izprotam valsts valodas aizsardzību un nacionālu valsti. Un ja mēs to izprotam mūsdienīgi, proti, citu valodu zināšana nekādā veidā neaizskar latviešu valodu un neaizskar nacionālu valsti, tad es šeit nesaskatu nekādu aizskārumu Satversmes 4. pantam. Un arī, kā es mēģināju jau pateikt paskaidrojumos, es arī nesaskatu šo aizskārumu tajā, ka Latvijas valstspiederīgie varētu Latvijā mācīties jebkurā citā valodā, vienalga, vai tā ir Eiropas Savienības valoda vai tā ir ārpus Eiropas Savienības valoda, jo man personīgi nav nācies sastapt nevienu personu, kas ir beigusi vidusskolu pēdējos gados Latvijā un kas nerunātu latviešu valodā. Nu, tas acīmredzami ir nepamatoti un tas, ko mēs mēģinām arī pateikt ar šo pieteikumu, ir tas, ka tas nav augstskolas pienākums... Uz to mirkli, kad persona iestājas augstskolā, viņa ir pilnībā jau izveidojusies kā personība, viņa zina, droši vien, vairākas valodas un tā ir viņas izvēle.

Es nezinu, vai es atbildēju uz jautājumu, bet es nesaskatu šeit problēmu.

I. Ziemeļe.

Jautājums nebija par problēmu, ko Jūs saskatāt vai nesaskatāt, jautājums bija par to, vai 112. pants sevī ietver pozitīvos valsts pienākumus vienalga kādā interpretācijā Jūs skatāties uz Satversmes sistēmu. Runa ir par pozitīviem pienākumiem valstī pieļaut, saņemt tiesības... tā tad īstenot tiesības uz augstāko izglītību jebkurā valodā, kurā persona vēlas to saņemt. Ja Jūs skatāties sistēmiski, es lāgā nesaprotu Jūsu

argumentu par ierobežojumu, tāpēc es Jums prasīju, vai tas drīzāk nav pozitīvais pienākums Satversmes sistēmā skatoties. Varbūt Jūs gribat mēģināt atbildēt?

I. Nikuļceva.

Jā, es atbildu šī pieteikuma ietvaros. Nu, vēlreiz: es nesaskatu nekādus pozitīvus valsts pienākumus. Tās ir privātās augstskolas. Un šeit es neredzu, kādi ir valstij pozitīvie pienākumi. Tātad valstij ir tikai pienākums atturēties no iejaukšanās šo brīvību un šo tiesību īstenošanā.

I. Ziemeļe.

Paldies par atbildi. Man ir vēl divi jautājumi. Es Jums viņus uzdošu uzreiz un vēl būs jautājumi. Un vienkārši, lai visu laiku neņemtu mikrofonu, varbūt mēģiniet tos divus jautājumus arī atzīmēt.

Tātad nākamais jautājums. Kā Jūs definētu, cik tālu sniedzas privāto tiesību subjekta akadēmiskā brīvība Latvijas tiesiskajā ietvarā, proti, kur ir tās akadēmiskās brīvības robeža, ja tāda vispār ir Satversmes ietvarā. Tas ir nākamais jautājums.

Un mans pēdējais jautājums ir saistīts ar Eiropas Savienības tiesībām. Tā kā Jūs 105. panta ietvarā piesaucāt gan negodīgas konkurences aspektu, gan arī valsts atbalsta aspektu, mani tiešām ļoti interesētu, vai Jums izdevās vienkārši inspirēties Jūsu viedokļa sagatavošanas laikā, uz kuriem Eiropas Savienības tiesas nolēmumiem Jūs tā kā balstījāt šīs divas tēzes 105. panta ietvarā. Varbūt, ka Jūs varētu tiesai minēt kādu no judikatūras piemēriem? Paldies.

I. Nikuļceva.

Jā, paldies par jautājumiem. Tad runājot par privāto subjektu tiesībām uz akadēmisko brīvību. Es uzskatu, ka šī brīvība ir ārkārtīgi plaša un tā izriet no augstskolu sūtības kalpot zinātni un arī mākslai. Protams, šai brīvībai ir kaut kādas robežas, bet šīs robežas... es redzu tādas divus aspektus, kur tās beidzas un kā tas varētu tikt noteikts. Viens — tā ir studiju programmu licencēšana un arī akreditācija. Es domāju, ka Satversmes tiesā diez vai šis jautājums varētu tikt skatīts tik detalizēti un es varbūt arī paudīšu savu personīgo viedokli, bet, manuprāt, daudzi jautājumi tieši būtu atrisināmi licencējot studiju programmas. Nu, es personīgi piekrižu, ka nebūtu pareizi mācīt, piemēram, Latvijas tiesības svešvalodā. Ja mēs runājam par Latvijas tiesībām, par Latvijas pilsoņiem, kuri mācās Latvijas tiesības un kļūš varbūt par zvērinātiem advokātiem vai tiesnešiem.

Protams, ka šādi ierobežojumi ir, bet tie tad būtu skatāmi licencēšanas un akreditācijas ietvaros un es vēlos vēlreiz uzsvērt to aspektu, ka licencēšanu un akreditāciju principā mēs veicam uz ekspertīzes pamata, nevis uz valsts vēlmju pamata. Akadēmiskās informācijas centrs ir būtībā neatkarīga institūcija, kur šos te pienākumus

veic eksperti. Nu tas, protams, būtu tāds viens ierobežojums akadēmiskajai brīvībai, bet tas būtu pamatojams. Nu un, protams, mums ir krimināltiesības, mums ir pārkāpumi... protams, akadēmiskā brīvība nebūtu pieļaujama tur, kur viņa patiešām apdraud kādas būtiskas intereses. Bet šajā gadījumā es to noteikti nesaskatu. Jā, paldies!

Un attiecībā uz otru jautājumu par Eiropas Savienības tiesībām. Nu arī, sniedzot paskaidrojumus, es centos norādīt, ka par valsts atbalstu un par negodīgu konkurenci es patiešām norādīju tādā ļoti plašā aspektā. Mēs neesam šo jautājumu ietvēruši pieteikumā nu tādā padziļinātā veidā un būtībā arī pašlaik no konkurences tiesību viedokļa tieši Eiropas Savienības tiesību ietvarā neesam pētījuši padziļināti.

I. Ziemeļe.

Jā, paldies, Nikuļcevas kundze.

Lūdzu, jautājums arī būs tiesnesei Sanitai Osipovai.

S. Osipova.

Jā, paldies par iespēju uzdot jautājumu. Es skatos jūsu pieteikumu. Jūs ļoti daudz runājat par augstāko izglītību un akadēmisko brīvību, bet pieteikumā jūs esat atnākuši ar 100. un 112. pantu kopsakarā, proti, vārda brīvība kopsakarā ar tiesībām uz izglītību. Sakiet, lūdzu, šobrīd no Jūsu paustā viedokļa es vairāk redzu, ka tas kopsakars ir starp 112. un 113. pantu un to akadēmisko brīvību jūs tomēr atrodat kā zinātnieku akadēmiskā brīvība nevis kā jebkuras personas, arī ārpus zinātnes, tiesības uz vārda brīvību. Tā ir viena puse. Tātad, par prasījumu un par tiem pantiem, kas ir būtiski kopsakarā.

Otrs. Vai tiešām jūs 112. pantā neredzat valsts pienākumu nodrošināt izglītību visos līmeņos un redzat šo milzīgo iespēju jebkurai personai sniegt augstāko izglītību citai personai tikai tāpēc, ka viens ir maksāt un otrs ir gatavs to naudu saņemt. Kur tad paliek valsts atbildība un valsts diploms, jo Jūs pati saprotat, ka augstākā izglītība nevar tikt uzskatīta par augstāko izglītību, ja tā nenoslēdzas ar atbilstoša juridiskā spēka diplomu, kas personai apliecina, ka viņš ir zināmām prasībām atbilstošu augstāko izglītību ieguvis. Paldies.

I. Nikuļceva.

Paldies par jautājumiem. Es mēģināšu vispirms atbildēt uz pirmo un par to, kura panta tvērumā tieši ietilpst akadēmiskā brīvība. Pieteikumā patiešām ir vērtēts Satversmes 112. pants kontekstā ar 110. pantu, kas ir vārda brīvība. Un šī pieeja ir izvēlēta ne jau nejauši, bet, rakstot pieteikumu, deputāti arī smēlās no starptautiskajiem tiesību avotiem un es vēlos norādīt uz to, ka ļoti bieži tieši starptautiskās institūcijas vērtējot akadēmisko brīvību, to vērtē 112. un 110. panta ietvarā. Un tāpēc attiecīgi tas ir arī atspoguļots pieteikumā.

Tā kā...

S. Osipova.

Es atvainojos... 110. ir laulība starp vīrieti un sievieti...

I. Nikuļceva.

Es atvainojos... es pārteicos. Tātad 100. panta ietvarā — “vārda brīvība”.
Atvainojos... jā... Es domāju, ka bija saprotams visiem, te iet runa par vārda brīvību.

Tātad pieteikumā arī ir minēts 100. pants, nevis 110., un tā ir pieeja, kas tieši ir ņemta no starptautiskām cilvēktiesību institūcijām, no tās pieejas, kas ir, piemēram, Augstajam komisāram cilvēktiesību jautājumos, kur vienmēr tas tiek aplūkots saistībā ar vārda brīvību. Tā kā Satversmes tiesa neierosināja lietu par apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 100. pantam, tad es arī to vairāk neminēju, bet tā kā es saprotu... tad pati Satversmes tiesa ir uzskatījusi, ka šī lieta ir saistīta arī ar 113. pantu, jo par to tika arī lietas dalībniekiem lūgts izteikt viedokli, tad es arī pamatojos uz Satversmes 112. un 113. pantu. Bet es šeit neredzu nekādu pretrunu un es arī neuzskatu, ka, skatot 113. panta ietvarā, mēs varētu runāt tikai par zinātnisko darbību. Nu, tā iemesla dēļ, ka zinātniskā darbība un izglītība augstskolā nav nodalāma. Un mēs runājam tieši par augstskolām, mēs nerunājam par kādām citām izglītības iestādēm. Un es arī nekādā gadījumā neuzskatu, ka zinātnisko darbību veic tikai mācību spēki vai tikai akadēmiskais personāls. Zinātnisko darbību veic jebkurš students, jo viņš visu laiku raksta kursa darbus, bakalaura darbus, referātus un tamlīdzīgi. Un līdz ar to, manuprāt, tā akadēmiskā brīvība, viņas saturs ir pilnīgi vienāds — vai mēs viņu skatām 112. un 113. panta, vai 100. panta ietvarā. Un arī ieskatoties tajā skaidrojumā, ko ir sniegusi Satversmes tiesa spriedumā 113. panta kontekstā, tad arī tur iet runa par pasniegšanu, par izglītības darbu un ne tikai par zinātni. Tātad, līdz ar to, manuprāt, pēc būtības es varētu teikt, ka visu trīs pantu kontekstā ir skatāma akadēmiskā brīvība un es nesaskatu atšķirības saturā, tikai varbūt tajā, no kuras puses mēs paskatāmies.

Un tad es vēlētos arī runāt un atbildēt uz otru jautājumu — par valsts atbildību, izsniedzot valsts atzītu diplomu. Es uzskatu, ka nav pareizs augstākās izglītības kontekstā tāds priekšstats, ka valsts ir tā, kas izvērtē, vai augstskola pareizi māca. Nu, tas nav pieļaujami, tas ir pretrunā augstskolu autonomijai un augstskolu brīvībai. Tā ir, manuprāt, arī prasība visā Eiropā, ka, izvērtējot izglītības programmas un augstskolu kopumā, tas ir neatkarīgu ekspertu viedoklis par to, vai šī piedāvātā programma atbilst kvalitātes prasībām, bet nu nevis tā kā valsts viedoklis. Un vēl jo vairāk: ne valsts viedoklis par saturu un par tām metodēm, kā tiek panākts rezultāts.

Un otrs. Es vēlreiz vēlos uzsvērt to, ka Eiropā būtībā pastāv vienota augstākās izglītības telpa. Nu, vismaz Eiropas Savienībā mēs atzīstam jebkuras dalībvalsts izsniegtu augstākās izglītības diplomu un arī, kā jau es minēju, tad Latvija, Lietuva un

Igaunija automātiski atzīst vienus otras izsniegtos augstākās izglītības dokumentus. To paredz nolīgums, kas tika noslēgts un stājās spēkā 2019. gadā — Igaunijas, Latvijas un Lietuvas valdības līgums par kvalifikāciju, kas saistīts ar augstāko izglītību automātisku akadēmisko atzīšanu. Un tad Latvija atzīst to augstāko izglītību, ko, piemēram, Latvijas pilsonis ir ieguvis Lietuvā krievu valodā bez jebkādām procedūrām. Ar atzīšanas procedūru viņa atzīst arī citās valstīs izdotos diplomus, bet šeit, Latvijā, mēs to pašu neatļaujam. Manā skatījumā tas ir būtisks aspekts un līdz ar to... jā, tā ir atbilde.

S. Osipova.

Tad nedaudz precizējums. Vai tas ir 112. panta tvērumā vai 91. panta tvērumā tas, ko jūs beigās minējāt, ka bez jebkādiem papildus vērtējumiem, tiek atzīta citās mūsu tajās līgumvalstīs — Igaunijā, Lietuvā — iegūta izglītība, neskatoties uz to, kādā valodā un šeit uz vietas mēs to neļaujam. Vai tas ir 112. vai 91. panta jautājums?

I. Nikuļceva.

Manuprāt, tas ir arī 112. panta un 105. panta jautājums, ne tikai 91. Ne tikai šeit iet runa par vienlīdzību, jo tās ir arī tiesības uz izglītību. Nu, atgriezāties atpakaļ. Tā ir arī tā privāto augstskolu akadēmiskā brīvība sniegt izglītību... jā, jebkurā valodā. Bet ja jautājums ir par 91. pantu, tad arī šajā gadījumā pieteikumā bija minēts 91. pants, bet šajā aspektā lieta netika ierosināta un pēc būtības es uzskatu, ka ir šajā lietā vairāki aspekti, kas norāda arī uz 91. pantu. Un es jau arī minēju par atšķirīgo attieksmi starp Latvijas pilsoņiem un citu Eiropas Savienības valstu pilsoņiem, programmām Eiropas Savienības valodu apgūšanā Latvijā. Arī šajā aspektā mēs varētu teikt, ka tā ir dažāda attieksme, ka vienā Eiropas Savienības dalībvalstī tiek pieļauts mācīt studentiem jebkurā valodā un Latvijā tas netiek pieļauts. Mēs varētu arī vēl jo īpaši runāt par Rīgas Ekonomikas augstskolu, par Rīgas Juridisko augstskolu, kur ir cita attieksme, kas mūsu ieskatā arī ir vienlīdzības principa pārkāpums, par ko bija arī sniegts izvērstis pamatojums pieteikumā.

S. Osipova.

Paldies.

I. Ziemeļe.

Paldies. Un vēl jautājums tiesnesim Kusiņam. Lūdzu!

G. Kusiņš.

Jā, man bija jautājums attiecībā uz Satversmes 105. panta izvērtējumu un pārejas periodu. Tātad pārejas noteikumi šobrīd nosaka, ka varēs turpināt tās uzsāktās studiju programmas īstenošanu vēl četrus gadus — līdz 2022. gada 31. decembrim.

Sakiet, lūdzu, kāpēc jūsuprāt šāds pārejas periods ir par īsu? Kāpēc tieši tas, ka likumdevējs ļāva pabeigt, jūsuprāt, tik un tā vēl ir par mazu, lai atzītu, ka tā ir saudzējoša pāreja? Paldies.

I. Nikuļceva.

Paldies par jautājumu. Šos divus aspektus es arī mēģināju jau atspoguļot. Viens ir tāds ļoti formāls aspekts. Tas ir par to, ka programmas ir licencētas un akreditētas. Un manā ieskatā tomēr būtu augstskolām jādod tiesības vismaz pabeigt programmas tās akreditācijas un licencēšanas termiņā. Bet šeit ir arī tas reālais aspekts, ko es tiešām pajautāju arī augstskolu pārstāvjiem, kā tad tas notiks, vai visi studenti paspēs līdz 2022. gadam pabeigt šīs programmas. Un atbilde bija diezgan skaidra, ka nē, jo ir arī studenti, kas mācās pašlaik krievu valodā un kuri, iespējams, nepabeigs tāpēc, ka viņi vai nu paņems akadēmisko atvaļinājumu vai ne visiem studentiem tik raiti veicas tās mācības. Un tad es jautāju: un kas tad notiks tālāk? Nu, atbilde bija tāda, ka nekas nenotiks. Protams, varbūt būs kāda daļa studentu, kuri varēs pāriet uz latviešu programmām, bet tādā pārejie studenti, kas to nespēs, izglītību neiegūs. Es saprotu, ka tie nav visi studenti, tā ir maza daļa, bet tā ir arī viena no apstrīdēto normu izpausmēm reālajā praksē.

G. Kusiņš.

Tad es papildus uzdošu jautājumu. Tad, lai pārejas periods būtu pietiekošs, jūsuprāt, tad vajadzēja ierēķināt arī akadēmisko gadu ņemšanas iespēju, teiksim, vienu, divus vai trīs gadus... cik tad jūs uzskatāt, ka pārejas periods būtu pietiekošs, lai studentam, jūsuprāt, arī šie akadēmiskie gadi būtu jāierēķina pārejas periodā? Paldies.

I. Nikuļceva.

Nu, pirmkārt, jau tomēr es vēlētos uzsvērt to, ka mēs apstrīdam arī tās normas pēc būtības, ne tikai pārejas periodu.

Bet, atgriežoties pie pārejas perioda, pirmkārt, es uzskatu, ka bija jānorāda pārejas noteikumos, ka visas augstskolas var darboties līdz licencēšanas akreditācijas beigām, tas būtu pirmais. Un otrs — būtu jāveido tāds regulējums, ka visi studenti var pabeigt uzsāktās programmas. Nu, protams, es saprotu, ka, ja viņš mācās augstskolā desmit gadus, tad varbūt, ka varētu noteikt kādus ierobežojumus, bet līdz 2022. gadam ir tikai četri gadi no apstrīdēto normu pieņemšanas. Un tas nozīmē, ka atsevišķās programmās pietiek pat paņemt vienu akadēmisko gadu, lai nevarētu tās pabeigt, kas, mūsuprāt, ir pārāk maz. Paldies.

I. Ziemele.

Paldies, Nikuļcevas kundze.

Tiesneši uz šo brīdi savus jautājumus ir izsmēluši. Es varētu dot vārdu Saeimas pārstāvim zvērinātam advokātam Sandim Bērtaitim arī jautājumu uzdošanai pieteikuma iesniedzējam. Lūdzu!

S. Bērtaitis.

Paldies, cienījamā tiesa! Jā, man būs jautājumi, ko es vēlētos uzdot pieteicēju pārstāvei.

Vispirms es vēlētos lūgt precizēt prasījuma robežas. Tātad, pieteikums, kas ir iesniegts Satversmes tiesā, rezultatīvajā daļā tiek prasīts atzīt 2018. gada 21. jūnija likuma “Grozījumi Augstskolu likumā”, tātad normas par neatbilstošām Satversmei. Lieta Satversmes tiesā ir ierosināta nevis par grozījumiem, kā tas ir norādīts tieši pieteikumā, bet par visām pamatnormām attiecīgi šajā Augstskolu likumā. Šajā sakarā lūgums precizēt: vai jūs apstrīdat tikai tātad šo normu adresāta loka paplašinājumu uz privātajām augstskolām, vai jūs apstrīdat arī tos ierobežojumus valsts valodas, kas ir noteikti un attiecināti uz valsts augstskolām?

I. Nikuļceva.

Tātad pieteikumā iesniedzējs noteikti nevar noteikt tās robežas, kurās skatīs Satversmes tiesa lietu. Nu, ņemot vērā to, ka tas jautājums jau ir atspoguļots lietas ierosināšanā un, ja Satversmes tiesa izvēlēsies vērtēt apstrīdētās normas attiecībā uz visām augstskolām — gan privātajām, gan valsts augstskolām — mēs droši vien būsīm ļoti priecīgi. Bet sagatavojot pieteikumu patiešām tika domāts tikai par privātajām augstskolām. Tātad pamatojums par valsts augstskolām nav sniegts un tātad pieteikuma iesniedzēju mērķis bija tieši vērtēt apstrīdēto normu ietekmi uz privātajām augstskolām.

S. Bērtaitis.

Paldies. Nākamais jautājums, ko es vēlētos uzdot ir tāds. Pieteikumā ir norādītas dažādas personas vai personu grupas, kurām ir nodarīts kaitējums ar apstrīdētajām normām un ir piesaukti dažādi Satversmes panti dažādos kontekstos. Bet varbūt jūs varētu, lūdzu, tāda kopsavilkuma veidā skaidri pateikt, kurām personu grupām ir nodarīts pamattiesību aizskārums ar apstrīdētajām tiesību normām.

I. Nikuļceva.

Manuprāt, es gan to diezgan skaidri norādīju. Tātad Satversmes 112. panta kontekstā kaitējums ir nodarīts gan augstskolām, gan studējošajiem, gan mācību spēkiem. Un Satversmes 105. panta ietvarā tās ir tieši augstskolas, jo šajā gadījumā tiek skartas augstskolu komerciālās intereses. Un par citiem pantiem nav ierosināta lieta Satversmes tiesā.

S. Bērtaitis.

Vai es pareizi saprotu, ka no tā izriet, ka netiek... tā tad jūs neuzskatāt, ka pamattiesību aizskārums ir nodarīts augstskolu dibinātājiem?

I. Nikuļceva.

Nē, tā to nevar interpretēt tāpēc, ka Satversmes 105. panta kontekstā noteikti nav nošķirama augstskolu un augstskolu dibinātāji, jo ir skaidrs, ka augstskolu dibinātāji ir ieguldījuši arī finanšu līdzekļus un, protams, ka viņu intereses Satversmes 105. panta ietvarā tiek aizskartas. Netiek aizskartas viņu 112. pantā garantētās tiesības, bet Satversmes 105. panta ietvarā noteikti tiek aizskartas arī augstskolu dibinātāju intereses.

S. Bērtaitis.

Paldies. Nākamais jautājums. Sakiet, lūdzu, vai jūsuprāt vidējās izglītības iestādes absolvents, kuš valsts eksāmenus ir nokārtojis valsts valodā, nav spējīgs apgūt augstākās izglītības studiju programmu latviešu valodā?

I. Nikuļceva.

Es vēlos vērst uzmanību uz vairākiem apstākļiem. Protams, ka persona, kas šodien pabeidz vidusskolu, neapšaubāmi, ir spējīga turpināt studijas gan latviešu, gan angļu, gan arī, ja viņa ir mācījusies mazākumtautību skolās, tad arī mazākumtautību valodā. Par to nav nekāda strīda. Bet ir jāņem vērā tas, ka jo īpaši privātajās augstskolās studē ļoti dažādi studenti, ļoti dažāda gada gājuma personas. Runājot ar privāto augstskolu pārstāvjiem, viņi norādīja, ka pie viņiem studējot pat pensionāri un ka jaunieši, kas tikko pabeidz vidusskolu, ļoti bieži izvēlas arī tādas studiju programmas, kur ir pieejamas budžeta vietas. Un privātajās augstskolās ir tieši ļoti daudz cilvēku, kuriem ir vairāk kā 30, vairāk kā 40, vairāk kā 50 gadu. Un šajos gadījumos patiešām nu mēdz būt tā, ka šī persona var iegūt augstāko izglītību Latvijā, kas viņai ir ļoti nepieciešams, iespējams, profesionāli, valodā, kas nav latviešu valoda. Bet latviešu valodā viņa mācīties neizvēlēšies, jo varbūt tomēr tas zināšanu apjoms nav pietiekams, lai apgūtu.

Bet vēl es vēlos arī uzsvērt to, ka šeit nu nav īsti runa par to, ko personas spēj vai nespēj, bet kādas ir viņas vēlmes. Tā tad es neapšaubāmi spēju mācīties latviešu valodā, bet kāpēc man būtu jāizvēlas tieši latviešu valoda, ja varbūt es redzu, ka kāda programma ir tīri labāka pēc pasniedzēju sastāva, pēc piedāvātās kvalitātes — vai nu angļu valodā, vai varbūt arī krievu valodā. Un šeit iet runa par manu izvēles brīvību. Paldies.

S. Bērtaitis.

Paldies. Tātad iepriekš sniedzot atbildes uz manu jautājumu, jūs minējāt, ka Satversmes 112. panta kontekstā ir nodarīts pamattiesību aizskārums tātad augstskolām, mācību spēkiem augstskolu un arī pašiem studentiem. Kā jūs komentējat tātad attiecīgi šo jūsu prasījumu kontekstā ar Augstākās tiesas senāta Administratīvo lietu departamenta atziņu, kas ir pieņemta 2011. gada 11. marta spriedumā lietā Nr. SKA 66/2010, kur senāts norādīja, ka Satversmes 112. pants ir vērsts vienīgi uz studēt gribošo un studējošo tiesību aizsardzību nevis uz izglītības iestāžu un akadēmiskā personāla tiesisko interešu nodrošināšanu.

I. Nikuļceva.

Es domāju, ka Augstākās tiesas Senāta kompetencē varbūt īsti nav sniegt Satversmē garantēto pamattiesību interpretāciju, savukārt Satversmes tiesa ir pati ne vienreiz vien atsaukusies uz to, ka Satversmes normas ir interpretējamās atbilstoši starptautiskajiem tiesību dokumentiem un mēs arī pieteikumā esam norādījuši uz to, un, manuprāt, nav nekādu šaubu par to, ka Satversmes 112. pants garantē ne vien studēt gribošo, bet arī izglītību piedāvājošo institūciju tiesības. Cita starpā es varu atsaukties uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas lēmumu lietā Nr. 23419/94 1995. gada 6. septembra lēmums, kurā ir norādīts, ka tiesības uz izglītību garantē tiesības atvērt privātas skolas un tiesības tām darboties. Šeit neiet runa par augstāko izglītību, bet jebkurā gadījumā Satversmes 112. pants garantē ne vien tiesības mācīties, bet arī tiesības mācīt, tātad atvērt izglītības iestādes un piedāvāt izglītību. Paldies.

S. Bērtaitis.

Paldies. Sakiet, lūdzu, vai pieteikuma iesniedzēju ieskatā apstrīdētās tiesību normas pasliktina vai pasliktinās privāto augstskolu un koledžu akadēmisko darbību un zinātniskās darbības kvalitāti?

I. Nikuļceva.

Kā es jau uzsvēru, sniedzot paskaidrojumus, tad būtībā ir tā, ka nav atdalāma zinātniskā darbība no izglītības darbības. Un līdz ar to...

I. Ziemele.

Nikuļcevas kundze... paldies, uz šo jautājumu nevajag atbildēt, jo Jūs tik tiešām esat gan savā rakstveida viedoklī, gan arī tagad atbildot tiesai, ļoti precīzi atbildējusi uz šo jautājumu. Man ir Bērtaiša kungam lūgums varbūt uzdot tādas jautājumus, kurus līdz šim šajā diskusijā nav dzirdēts, jo uz šo brīdi jūs uzdodat tos, par ko jau ir runāts vai nu rakstveidā, vai arī tagad tiesai uzdodat jautājumus. Ja drīkstētu... ja...

S. Bērtaitis.

Jā, protams. Tad vēl viens no pēdējiem jautājumiem.

Jūs minējāt, un arī šodien tiesas sēdē Jūs minējāt to, ka 112. panta kontekstā valstij nav noteikti pozitīvi pienākumi, bet principā tie ir pamatā negatīvi pienākumi — tātad atturēties no iejaukšanās. Vai jūsu skatījumā tas apstāklis, ka absolventiem tiek piešķirts diploms, kas ir valsts atzīts diploms un ja valsts atzīst, tad līdz ar to arī starptautiski atzīts, nav uzskatāms par valsts pozitīvo pienākumu 112. panta izpratnē un, vai faktiski jūs šobrīd ar šo pieteikumu nevērsāties tieši pret... tieši saistībā ar šo pozitīvo pienākumu, ka jūs vēlaties nevis neformālas izglītības ietvaros veikt mācības, nesaņemot diplomu, bet tieši saņemot valsts atzītu diplomu, par kuru valsts uzņemas atbildību, ka šis absolvents ir tātad izpildījis nepieciešamās minimālās valodas prasības. Paldies.

I. Nikuļceva.

Tā... paldies par jautājumu. Es vispirms vēlos mazliet precizēt, ka es nenorādīju, ka Satversmes 112. panta kontekstā valstij nav pozitīvu pienākumu. Es norādīju, ka valstij, neapšaubāmi, ir pozitīvi pienākumi, bet tas nav šajā gadījumā. Attiecībā uz privātajām augstskolām šeit pamatā ir negatīvs pienākums, citos gadījumos, protams, būs šie pozitīvie pienākumi. Bet attiecībā uz valsts izdotu diplomu, es, manuprāt, daļēji jau atbildēju uz šo jautājumu. Bet vēlreiz vēlos uzsvērt to, ka valsts neizdod diplomu tādā nozīmē, kā Jūs jautājat. Valsts nevērtē, vai augstskola māca to, ko valsts vēlas. Ir neatkarīgas institūcijas, kas akreditē, licencē programmas un augstskola ir tā, kura izdod diplomu, norādot, vai students ir izpildījis tās prasības, kuras eksperti ir akceptējuši kā nepieciešamas attiecīgajai nozarei. Un bez tam, es jau arī uz to norādīju, ka Latvijas valsts atzīst ne tikai tos diplomus, ko ir izdevušas Latvijas augstskolas, bet arī tos, ko ir izdevušas Igaunija, Lietuva, mācot arī svešvalodās studentus un tajās valodās, kas nav Eiropas Savienības valodas. Un arī pārējo būtībā Eiropas Savienību valstu diplomu tiek atzīti ar atzīšanas procedūru. Paldies.

S. Bērtaitis.

Paldies. Man vairāk jautājumu nebūs.

I. Ziemeļe.

Paldies par šiem jautājumiem un sniegtajām atbildēm.

Un šajā brīdī es dodu vārdu Saeimas pārstāvim zvērinātam advokātam Sandim Bērtaitim. Jums ir plus četras minūtes, ņemot vērā to laiku, ko pieteikuma iesniedzēju pārstāve nedaudz pārsniedza. Bet es līdzīgi ceru, ka Jūs koncentrēsieties tiešām varbūt uz tiem punktiem, kas ir centrālie punkti, kas ir smaguma punkti šajā lietā. Paldies.

S. Bērtaitis.

Paldies.

Tiesas sēdes sākuma posmā priekšsēdētājas kundze minēja, ka pārbaudīs identitāti vēl, kad uzsāks sarunas. Vai tas ir aktuāli šobrīd, vai vairs nav?

I. Ziemele.

Jūsu identitāte ir pārbaudīta. Man viņa ir uz galda un es Jūs redzu ekrānā. Paldies.

S. Bērtaitis.

Paldies. Tad vairāk jautājumu nav.

Jā, Saeima uzskata, ka pieteikums, ko ir iesnieguši 20 Saeimas deputāti, nav pamatots. Saeimas pozīcija ir tāda, ka šajā gadījumā līdz ar to apstrīdēto tiesību normu pieņemšanu nav noticis pamattiesību aizskārums nevienai no tām personām, vai tām personu grupām, uz kurām atsaucas pieteicēji.

Šajā sakarā tātad Saeima var sniegt šādus paskaidrojumus.

Vispirms, par procesuālajiem jautājumiem, par pieteikuma robežām. Jau uzdodot jautājumus es vērsu uzmanību uz to, ka pieteikumā pieteicēji apstrīd tikai grozījumus Augstskolu likumā, kas tātad paplašina esošu tiesību normu uz jauniem adresātiem, ja mēs konkrēti runājam par Augstskolu likuma 56. panta trešo daļu. Šī iepriekšējā redakcija, kas bija attiecināta uz valsts dibinātām augstskolām, šīs lietas ievaros nav jāpārskata un tātad tiktāl, ciktāl tas neskar privātās augstskolas un koledžas, ja normas atbilstība Satversmē šīs lietas ietvaros nav apšaubīta.

Kas attiecas uz paskaidrojumiem pēc būtības. Īsi jāraksturo tas, kādā kontekstā šīs apstrīdētās normas Augstskolu likumā tika pieņemtas. Un proti, apstrīdētās normas tika pieņemtas izglītības reformas ietvaros, paredzot pakāpenisku pāreju uz mācībām valsts valodā un izglītības reforma, kas ir būtiski, aptver visu izglītības sistēmu, tas ir, visas institūcijas — gan valsts, gan pašvaldību, gan arī privātās izglītības iestādes — un visus līmeņus — pamatizglītību, vidējo izglītību un augstāko izglītību. Minētās reformas ietvaros likumdevējs izglītību regulējošos likumos ir noteicis īpašas prasības attiecībā uz valodas lietošanu izglītībā.

Tātad, kas ir būtiski un ko pieteicēji nav ņēmuši vērā un arī nav uzsvēruši pieteikumā — ka izglītības reforma kā daļa ir arī grozījumi Augstskolu likumā, ir kompleksa un ir īstenota ilgstošā laika periodā. Mēs zinām divdesmit gadu periodu, kura ietvaros mērķtiecīgi un pakāpeniski valsts ir virzījusi pāreju izglītības jomā uz valsts valodas lietošanu izglītības procesā. Tāpēc latviešu valodas aizsardzība un lietošanas veicināšana šīs reformas ietvaros ir noteikta ne vien normatīvajos aktos, bet arī vairākos politikas plānošanas dokumentos, tostarp Latvijas nacionālā attīstības plānā

2014. līdz 2020. gadam, kur likumdevējs ir atzinis īpašo latviešu valodas lomu un noteicis politisko prioritāti stiprināt šo vērtību.

Kāda tam ir nozīme šīs izskatāmās lietas kontekstā? Proti, viens no argumentiem, ko izsaka pieteicēji, pamatojot tātad normu neatbilstību Satversmei, ir tas, ka normas ir pieņemtas nepārdomāti, pēkšņi, sasteigtā procedūrā un neuzklausot citus, bez īpaši izvērstas debates. Ņemot vērā to, ka šie grozījumi Augstskolu likumā ir nākamais solis esošajā izglītības reformā, viņus nevar skatīt izolēti no iepriekš īstenotās izglītības reformas, tāpēc viss tas valsts darbs, kas bija ieguldīts izglītības reformas iepriekšējā sagatavošanā, pamatošanā un īstenošanā, ir skatāms kopsakarā ar grozījumiem Augstskolu likumā. Tāpēc teikt, ka šis ir bijis pēkšņs ierobežojums, nav pamatoti.

Tāpat ir jāņem vērā, ka konteksts, kādā šīs normas tika pieņemtas, raksturoja tas, ka iepriekšējos gados tika ieviesta valsts valodas lietošana zemāka līmeņa izglītības iestādēs, proti, runājam par pamatizglītības un vidējās izglītības pakāpēm, kuros tātad bija nostiprinājušās valsts valodas lietošanas prasmes un, ņemot vērā to, ka šīs prasmes tika šajā pakāpē arī apgūtas pienācīgā līmenī, tika lemts par paplašināšanu valsts valodas lietošanas jomā augstākās izglītības sfērā. Neapšaubāmi, ka grozījumi, kas skāra valsts valodas lietošanu augstskolās, kuras dibinājusi valsts, ir spēkā 14 gadus, no 2006. gada un faktiski līdz ar pēdējiem grozījumiem, kas ir apstrīdēti šīs lietas ietvaros, šis regulējums tika paplašināts uz privātajām augstskolām un koledžām. Šis paplašinājums tika veidots, ņemot vērā to, ka iepriekš mācības, kas notika vispārējās izglītības iestādēs, varēja notikt latviešu valsts valodā un arī eksāmeni varētu tikt kārtoti valsts valodā. Tāpēc, ņemot vērā arī iepriekšējos normatīvo aktu grozījumus 2018. gadā, valsts eksāmeni tika kārtoti latviešu valodā. Saeimas ieskatā un arī ņemot vērā Izglītības un zinātnes ministrijas iniciatīvu, kā rezultātā tapa šie likuma grozījumi, skolēni jeb topošie studenti bija praktiski sagatavojušies valsts valodas lietošanai augstākās izglītības jomā. Tāpēc šī praktiskā gatavība bija viens no priekšnoteikumiem tam, lai lemtu par šīs valsts valodas lietošanas paplašināšanu arī uz privātām augstskolām.

Tātad Saeima atbildes rakstā ir detalizēti skaidrojusi apstrīdēto tiesību normu pieņemšanas gaitu un tostarp norādījusi īstenotās diskusijas un konsultācijas ar valsts valodas un konstitucionālo tiesību ekspertiem. Šeit droši vien, ka būtu pamats atsaukties arī uz to, ka notika konsultācijas ar Valsts valodas centra direktoru Baltiņa kungu un arī Valsts prezidenta Valsts valodas komisijas priekšsēdētājas vietnieci Druvietes kundzi, un arī konstitucionālo tiesību ekspertu Egilu Levitu, ko es minēju jau pašā sākumā, lemjot par Levita kunga atzinumu. Šis ir tās personas, kuras tika uzklautas, lemjot par plānotajiem grozījumiem.

Un, kas ir jāuzsver, ko pieteicēji nenorāda savā pieteikumā? Nenorāda, ka šīs iniciatīvas ieviest valsts valodas regulējumu arī privātajās augstskolās tika diskutētas

un cita likumprojekta ietvaros tiesnesis Kusiņa kungs jau norādīja, ka tātad Saeimā bija paralēlais likumprojekts “Grozījumi Augstskolu likumā” ar numuru 923, un šī likumprojekta ietvaros tika izteikti dažāda rakstura priekšlikumi, kas skāra valsts valodas lietošanu augstskolās. Un cita starpā tika arī vērtēti un diskutēti deputātes Ilzes Viņķeles priekšlikumi, kas bija vērsti gan uz valsts valodas stiprināšanu, gan arī uz plašākas autonomijas piešķiršanu augstākās izglītības iestādēm — tātad lietot un noteikt patstāvīgi valodu, tomēr ar to balsojumu, kas tika veikts Saeimā otrajā lasījumā, Saeima skaidri apliecināja mērķi stiprināt.....

I. Ziemeļe.

Jūs netīšām izslēdzāt skaņu... Tagad viss ir kārtībā. Es nezinu, ko Jūs piebakstījāt. Tā vairāk nedarāt.

S. Bērtaitis.

Jā, es atvainojos... Tātad šie likumprojekta grozījumi, kas tika iesniegti trešajā lasījumā, jau iepriekš bija izdiskutēti cita likumprojekta kontekstā un Saeimas deputātiem bija iespēja piedalīties diskusijās, izteikt savu viedokli, tika uzklauti dažāda veida eksperti un kopumā, ņemot vērā, ka šī ir arī tikai daļa no iepriekš īstenotās izglītības reformas, kopumā mēs uzskatām, ka likumdevējs bija pietiekami apsvēris šo grozījumu nepieciešamību, tiesisko būtību un apzināti vēlēties šos grozījumus pieņemt pienācīga likumdošanas procesa ietvaros.

Tādējādi Saeima uzskata, ka apstrīdētās normas ir noteiktas ar pienācīgā kārtā pieņemtu likumu.

Ja mēs runājam par apstrīdēto normu un to būtību, tātad lietā apstrīdētie grozījumi Augstskolu likumā ieviesa pamatnoteikumu, ka, neatkarīgi no dibinātāja, visās augstskolās un koledžās studijām jānotiek valsts valodā. Tas nozīmē, ka latviešu valoda kā valsts valoda ir galvenā studiju izkopšanas valoda. Šis ir principiāls apsvērums, uz ko Saeima tātad nosliecās lemjot par apstrīdētajām tiesību normām. Līdzās tam Saeima ir respektējusi nepieciešamību augstākās izglītības jomā nodrošināt iespēju noteiktos gadījumos īstenot studijas kādās svešvalodās, proti, līdzās šim galvenajam pamatnoteikumam par valsts valodas izmantošanu, Saeima ir respektējusi nepieciešamību lietot svešvalodas studiju procesa augstākajā izglītības iestādē. Un šim nolūkam Saeima ir devusi iespēju noteikt izņēmuma veidā studijas īstenot svešvalodā, sevišķu prioritāti piešķirot Eiropas Savienības oficiālajām valodām, tajā skaitā angļu valodai, kas mūsdienās ir galvenā starptautiskās saziņas valoda. Šo valodu lietošanas izņēmumu mērķis ir sekmēt studiju internacionalizāciju, lai Latvijas akadēmiskā vide varētu sekmīgi mijiedarboties ar Eiropas un visas pasaules akadēmisko vidi, tādējādi veidojot savstarpēju sinerģiju. Šis ir bijis likumdevēja izraudzīts balanss — no vienas puses rūpēties par valsts valodas lietošanu augstākajā izglītības procesā, un, no otras

puses — sabalansēt to ar samērīgu un saprātīgu svešvalodu komponentes iekļaušanu augstākās izglītības sistēmā.

Atbilstoši izglītības sistēmas vienotības principam, vienotas valodas lietošanas pamatprasības tiek attiecinātas uz dažāda veida augstākās izglītības iestādēm un tas ļauj pilnvērtīgi turpināt latviešu valodas nostiprināšanu izglītības sistēmā, ievēro pēctecību izglītības reformas gaitā, kas ir ļoti svarīgi šīs lietas ietvaros, un paplašina valsts valodas lietojumu izglītības procesā. Jāņem vērā... tam tika pievērsta uzmanība arī lemjot par apstrīdēto normu apstiprināšanu, ka valsts dibinātās augstskolas atbilstoši šādām valsts valodas lietošanas prasībām strādā jau turpat 14 gadus. Saeimas ieskatā šādas valsts valodas prasības nav radījušas negatīvu ietekmi uz šo augstskolu darbību, bet vienlaikus ir palīdzējušas īstenot valsts valodas politikas mērķus. No dažādiem starptautiskiem augstskolu salīdzinošiem reitingiem ir redzams, ka tieši valsts augstskolas Latvijā ir izvirzījušās līderos. Tas nozīmē, ka valsts valodas lietošanas prasības nav bijis šķērslis īstenot sekmīgu akadēmisko un zinātnisko darbību.

Valsts valodas lietošana nebūt nav novedusi valsts augstskolas pie zinātniskas stagnācijas. Tieši otrādi, valsts augstskolas ir spējušas uzrādīt labus darbības rezultātus, arī strādājot ilgstoši pie apstrīdētā normatīvā akta redakcijas. Tas zināmā mērā arī runā pretī pieteicēju skeptiskajam viedoklim, kuri uzskata, ka šīs normas jeb šī valsts valodas lietošanas režīma paplašināšana privātajām augstskolām kaut kādā mērā apdraudēs privāto augstskolu darbības kvalitāti akadēmiskajā un zinātniskajā perspektīvā. Ņemot vērā šo pozitīvo pieredzi ar valsts augstskolām, šādām bažām nav pamata.

Tāpat lietā ir ļoti svarīgi ņemt vērā, ka valsts valodai ir īpaša konstitucionālā vērtība un to jautājumu mēs nevaram apiet šīs lietas izskatīšanā. Satversmes 4. panta pirmais teikums noteic, ka valsts valoda Latvijas Republikā ir latviešu valoda un ar šo normu konstitucionālais likumdevējs ir nostiprinājis latviešu valodas īpašo lomu Satversmes konstitucionālajā sistēmā un ir piešķīris latviešu valodai īpašu konstitucionālu vērtību. Tātad šī vērtība cita starpā ir iekļauta arī Satversmes kodolā jeb negrozāmajos konstitucionālajos noteikumos, un, izejot no tā, valstij ir pienākums tiesiski nodrošināt latviešu valodai valsts valodas statusu un ar valsts rīcībā esošajiem tiesiskajiem līdzekļiem gādāt par to, lai latviešu valoda patiešām reāli pildītu savu valsts valodas funkciju, tas ir, būtu par sabiedrības kopējās saziņas un demokrātiskās līdzdalības valodu.

Un šajā sakarā es vērsu uzmanību arī uz konstitucionālo tiesību eksperta Egila Levita viedokli, kas tika izteikts laikā, kad tika sagatavotas šīs apstrīdētās tiesību normas un cita starpā Levita kungs norādīja, ka valsts valodai ir jāaptver visas dzīves jomas, ieskaitot darba un profesionālās attiecības, valsts valoda ir kopējās saziņas valoda un demokrātiskās līdzdalības valoda visiem valsts iedzīvotājiem neatkarīgi no tautības, dzimtās valodas, reliģijas un līdzīgiem faktoriem. Līdz ar to augstskolām,

neatkarīgi no to dibinātāja, ir jāgatavo jaunie profesionāļi, kas pilnībā spēs strādāt un darboties valsts valodā.

Apstrīdētās normas līdz ar to ir vērstas uz valsts valodas kā īpašas konstitucionālās vērtības aizsardzības stiprināšanu, tāpēc ir uzskatāms, ka to leģitīmais mērķis ir valsts valodas lietojuma stiprināšana un citu personu tiesību aizsardzība. Un šāds mērķa formulējums pilnībā atbilst līdzšinējai Satversmes tiesas judikatūrai izglītības lietās.

Tā kā Satversme ir iztulkojama kā vienots veselums, un to ir atzinusi arī Satversmes tiesa konsekventi no savas puses, tad Satversmes 105., 112. un 113. pants un tajā nostiprinātās pamattiesības ir tulkojamas atbilstoši Satversmes 4. panta pirmajam teikumam, citiem vārdiem, šo pamattiesību iztulkošanā un piemērošanā ir jāņem vērā Satversmes kodolā ietilpstošā vērtība un nacionālās identitātes pamats, proti, latviešu valoda.

Tāpēc no Saeimas perspektīvas ir nepamatoti pieteikuma iesniedzēju centieni zināmā mērā pretnostatīt šīs pamattiesības, kas ir garantētas 105., 112. un 113. pantā, iepretim Satversmes 4. pantam, it kā 4. pantā paredzētā valsts valodas īpašā loma zināmā mērā apdraudētu šo pamattiesību eksistenci un radītu diskrimināciju. Mūsu skatījumā diskriminācija nav radīta un valsts valodai ir tiesības un ņemot vērā, ka tas ir Satversmes kodolā ietilpstošs elements, tad arī pienākums, pozitīvs pienākums īstenoties visos — gan akadēmiskajos, gan arī zinātniskajos procesos, ciktāl apstrīdētās normas ietekmē zinātnisko darbību.

Būtiski ir arī pasvītrot likumdevēja rīcības brīvību šajā jomā, kam pieteicēji nevēlas pievērst uzmanību, un, proti, gan Latvijas starptautiskās saistības, gan Satversme piešķir likumdevējam plašu rīcības brīvību lemt par valsts valodas kā konstitucionālās vērtības aizsardzību augstākās izglītības jomā. Un tāpēc valstij ir tiesības un pienākums noteikt zināmu izglītības standartu, kas var iekļaut arī obligātas prasības par valsts valodas lietošanu studiju procesā. Šajā sakarā, neapšaubāmi, ir jāpiekrīt, ka diplomu izsniedz augstskolas, tomēr diploms ir valsts atzīts. Un šī valsts atzīšana lielā mērā nozīmē arī to, ka valsts uzņemas līdzatbildību par šī diploma saņēmēja, augstskolas absolventa, gatavību izmantot tās zināšanas, kas ir iegūtas un, ka tātad persona ir patiešām ieguvusi pienācīgu izglītību.

Tātad šeit arī jāņem vērā, ka likumdevēja rīcības brīvība nozīmē to, ka var būt dažādi ceļi, kā var īstenot augstskolās valodu lietošanas veidu. Un katrai valstij ir šāda rīcības brīvība, bet ja, piemēram, pieteicēji pamato savu pieteikumu ar to, ka Lietuvā vai Polijā ir atšķirīgs regulējums, tas nebūt nenozīmē, ka ar to Latvija kaut kādā mērā izdara pamattiesību pārkāpumu. Tieši pretēji, tas zināmā mērā parāda to, ka šīs citas valstis var, nosakot savu regulējumu attiecībā uz valsts valodas lietošanu izglītībā, var ņemt vērā savus individuālos vēsturiskos apstākļus, noteikt un īstenot savas

individuālās politiskās prioritātes attiecībā uz valodas lietošanu. Bet tas pats par sevi nenozīmē, ka Latvija ir kļūdījiesies un Latvijas pieņemtās normas ir nepareizas.

Tāpat jāņem vērā, ka likumdevēja rīcības brīvība cita starpā nozīmē arī to, ka privātajām augstskolām, to dibinātājiem nav subjektīvu tiesību prasīt iespēju īstenot studiju procesu svešvalodā. Ne Satversmes 105., ne 112., ne 113. panta tvērumā nav iekļautas personas tiesības prasīt iegūt izglītību svešvalodā vai nodarboties ar zinātnisko darbību, ciktāl tas saistāms ar augstāko izglītību, kādā svešvalodā. Satversme neietver izglītojamo tiesības izvēlēties, kādā valodā augstākā izglītība tiks iegūta. Mūsaprāt, tas ir ļoti būtiski akcentēt šo aspektu, jo tas lielā mērā apšaubā to pamattiesību aizskārumu, kuru uzskata... tātad uz kuru it kā norāda pieteicēji.

Tātad šaubas šajā gadījumā ir ne tikai par Satversmes 112. pantu kontekstā ar to, ka šis pants nenosaka tiesības izglītoties svešvalodā, bet 112. panta tvērums ir šaurāks nekā pieteicējs to norāda savā pieteikumā. Proti, ja pieteicēji attiecina 112. pantu ne tikai uz studēt gribošajiem cilvēkiem vai studentiem, bet attiecina arī uz mācību spēkiem vai augstskolām un augstskolu dibinātājiem, tad šeit būtu jāņem vērā arī Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta spriedums 2011. gada 11. martā, kurā Senāts uzsvēra to, ka 112. panta tvērums ir vērsts vienīgi uz studēt gribošo un studējošo tiesību aizsardzību, nevis uz izglītības iestāžu un akadēmiskā personāla tiesisko interešu nodrošināšanu. Tāpēc tās personu grupas, kas ir norādītas pieteikumā, proti, augstskolas vai mācību spēki, šādā nozīmē nemaz nevar būt aizskarti ar apstrīdētajām normām Satversmes 112. panta kontekstā tā vienkāršā iemesla dēļ, ka šīs personas nav šī Satversmes 112. panta adresāts.

Tāpat Saeimai ir šaubas par 105. panta piemērošanu, ņemot vērā to, ka, neapšaubāmi, šis pants regulē īpašuma aizsardzību, iekļaujot arī tiesības ar mantisku vērtību. Tomēr, kā izriet gan no Eiropas Cilvēktiesību tiesas prakses, gan no Satversmes tiesas prakses līdzšinējās, šīm tiesībām, kas ir aptvertas ar 105. pantu, ir jābūt pietiekami konkrētām, viņām jābūt nosakāmām, bet šajā gadījumā augstskolu... ne augstskolas, ne augstskolu dibinātāji nevar pretendēt uz šāda līmeņa tiesībām ar šādu noteiktības pakāpi. Tātad, pat ja ir piešķirtas tiesības īstenot noteiktas studiju programmas augstskolām, jāņem vērā, ka šādas tiesības ir terminētas un pēc būtības šīs tiesības tiek izsmeltas laika periodā, kas ir paredzēts pārejas noteikumos, un nodrošina tātad šā regulējuma pārejas periodu, plus arī ir jāņem vērā, ka nav nekādu... nav sagaidāms, ka uz šo brīdi augstskolas būtu noslēgušas jebkāda veida līgumus ar studentiem par studējošā procesa nodrošināšanu perspektīvā.

Tādējādi, kopumā raugoties, Saeima neredz, ka augstskolas tādā veidā vai augstskolu dibinātāji tiktu aizskarti Satversmes 105. panta kontekstā ar apstrīdētajām normām.

Attiecībā uz apstrīdēto normu samērīgumu. Ir jānorāda, ka apstrīdētās normas Saeimas ieskatā ir pilnībā piemērotas leģitīmā mērķa sasniegšanai un, proti, apstrīdētās

normas veicinās augstskolu organizēt un īstenot studiju programmas tādā veidā, kas paredz augstākās izglītības apgūšanu latviešu valodā nevis svešvalodā, un apstrīdēto normu rezultātā proporcionāli pieaugs studējošo — gan Latvijas pilsoņu, gan nepilsoņu — skaits, kas apgūst augstāko izglītību latviešu valodā. Attiecīgi apstrīdētās normas veicinās šo studējošo iekļaušanos Latvijas sabiedrībā un konkrēti spēju darba tirgū, tādējādi īstenošanos gan valsts valodas politikas, gan izglītības politikas noteiktos mērķus.

Attiecībā uz normu nepieciešamību jānorāda, ka Saeima nav konstatējusi citus līdzekļus, ar kuriem var sasniegt leģitīmo mērķi vismaz tādā pašā kvalitātē, un pieteicēju norādītie alternatīvie līdzekļi diemžēl nesasniedz mērķi tādā pašā kvalitātē, vai to īstenošanas efektivitāte ir pamatoti apšaubāma.

Attiecībā uz normu atbilstību. Ir jānorāda, ka konkrētajā gadījumā nav pamata šaubām, ka latviešu valodas lietojuma stiprināšana un aizsardzība joprojām ir nozīmīga un valstij ir jāturpina veikt nepieciešamās darbības šī mērķa sasniegšanai. Un kā izriet arī no Izglītības un zinātnes ministrijas sniegtajiem paskaidrojumiem, gan likumprojekta sagatavošanas laikā, gan arī šobrīd tādā Satversmes tiesas procesā, vajadzība pēc mērķtiecīgas valsts valodas aizsardzības politikas nav zudusi vai zaudējusi savu aktualitāti, un valsts valodas statuss un zināšanu saglabāšana un nostiprināšana ir jāveicina ar aktīvām darbībām, it īpaši ņemot vērā to, ka tādā pēdējos 30 gados ir samazinājies Latvijas iedzīvotāju skaits un līdz ar to ir samazinājies latviešu valodā runājošo personu skaits, bet globalizācijas un svešvalodas pieejamā informācijas apjoma palielināšanās rada papildus riskus valodas saglabāšanai.

Attiecīgi tas pamato šo apstrīdēto normu atbilstību samērīguma principam. Ciktāl tas ir attiecināms uz pieteicēju argumentu par augstākās izglītības iestāžu autonomiju un akadēmisko brīvību, tad Saeimas ieskatā šāda brīvība nav nepamatoti ierobežota. Vispirms jānorāda, ka Augstskolu likumā ir nostiprināts regulējums, kas nodrošina attiecīgo iestāžu autonomiju, kā arī personāla, studējošo akadēmisko brīvību, ar apstrīdētajām normām šis regulējums nav grozīts un arī saturiski neietekmē šo brīvību īstenošanu.

Un ja mēs raugāties tādā no Satversmes perspektīvas, tad, kā jau minēju iepriekš, 112. pants neparedz tiesības pretendēt uz īpašu aizsardzību augstskolām vai augstskolu mācību spēkiem. Tāpēc, ja mēs raugāties uz akadēmisko brīvību vai augstskolu autonomiju, tad mēs viņu nevaram pilnībā ielasīt Satversmes 112. pantā. Tas ir jāņem vērā arī šīs lietas izskatīšanā. Ja tomēr Satversmes tiesas ieskatā augstākās izglītības institūciju autonomija un minēto institūciju akadēmiskā personāla akadēmiskā brīvība ir ierobežota, tad ir jāņem vērā, ka šāda autonomija un akadēmiskā brīvība nav absolūta. Šāda veida brīvības ir piešķirtas sabiedrības un valsts ilgtspējīgas attīstības interesēs. Tas, cita starpā, arī nozīmē, ka augstskolu autonomija un akadēmiskā brīvība ir nevis pašmērķīga, bet tām ir jāsekmē valsts konstitucionālo pamatvērtību aizsardzība un stiprināšana. Tas atkārtoti aktualizē to, ka interpretējot

Satversmes 112. pantu un akadēmisko brīvību, ciktāl tā ir iekļauta 112. pantā, ir jāņem vērā arī Satversmes 104. pants, kas paredz valsts valodas īpašo lomu.

Visbeidzot, ir vairāki citi blakusapstākļi, kas parāda, ka samērīgums pret personām... tātd, pret tām personu grupām, kuras norādījis pieteicējs, nav pārkāpts un to raksturo vairāki apstākļi.

Pirmkārt, likumdevējs ir nodrošinājis saudzējošu pārejas periodu vairāku gadu garumā, kura ietvaros augstskolām ir tiesības turpināt to studentu apmācību svešvalodā, kuras ir uzņemtas, un attiecīgi šīs tiesības tiek nodrošinātas pilnā apmērā. Tāpat ir jāņem vērā, ka, lai sagatavotos tātd valsts valodas lietošanai augstākās izglītības procesā, ir Augstskolu likuma 56. panta ceturtajā daļā noteiktas papildu tiesības augstskolai vai koledžai īstenot sagatavošanās kursus, lai sagatavotu ārzemniekus studijām augstskolas vai koledžas studiju programmās. Šādi sagatavošanās kursi arī ir iespējami, lai pilnveidotu valsts valodas zināšanas tām personām, kuras kaut kāda iemesla dēļ nav iepriekš bijušas gatavas turpināt mācības valsts valodā.

Tāpat ir jāņem vērā un uz to arī norādīts atbildes rakstā, ka apstrīdētās normas nekādā mērā neierobežo neformālo izglītību, citiem vārdiem, tas nekādā mērā neierobežo augstskolu darbību izglītošanā tātd licencētu programmu ietvaros bez valsts diploma piešķiršanas. Tātd tās var būt jebkāda veida apmācības pēc privātās iniciatīvas un var tikt īstenotas arī svešvalodā, ja tas augstskolu ietvaros ir nepieciešams.

Un jāņem vērā papildus arī, ka līdz ar tehnoloģiju attīstību, ko mēs redzam šodien arī tiesas sēdes formātā, mēs redzam, ka ir iespējams daudz plašākas iespējas īstenot mācības, tālmācības formā, tostarp arī tām personām, kuras vēlas iegūt izglītību svešvalodā, augstāko izglītību svešvalodā, ir visas iespējas izmantot tālmācības studijas un, piemēram, pieteikties studijām ārvalstīs, kur šīs svešvalodu studijas tiek nodrošinātas. Tas nekādā mērā no valsts puses netiek liegts. Lai gan tas varbūt arī netiek īpaši stimulēts, bet tāds iespējas pastāv un tātd tās personas, kuras vēlas, var šīs tiesības izmantot.

Visbeidzot tātd daži komentāri par konkurences tiesību aspektu, ko ir minējuši pieteicēji šīs lietas ietvaros.

Jāņem vērā, ka grozījumi Augstskolu likumā, likuma 56. panta trešajā daļā un pārejas noteikumu 49. punktā, noteic nosacīti divdaļīgu tiesisko regulējumu. Vispirms tiek noteikts pamatnoteikums, ka studiju programmas augstākajā izglītībā ir izstrādājamas valsts valodā, bet pēc tam secīgi tiek noteikti izņēmumi no šī pamatnoteikuma un izņēmumi nav kodificēti vienā tiesību aktā. Tāpēc daļa izņēmumu ir ietverti Augstskolu likuma 56. panta trešajā daļā, bet daļa noteikta citos tiesību aktos, piemēram, likuma "Par Rīgas Ekonomikas augstskolu" 19. pantā un Rīgas Juridiskās augstskolas likuma 21. pantā.

No pieteicēju sniegtajiem paskaidrojumiem izriet, ka pieteicēji izsaka iebildumus pret tiem izņēmumiem, kas noteikti likumā "Par Rīgas Ekonomikas augstskolu" un Rīgas Juridiskās augstskolas likumā. Tomēr vēršu Satversmes tiesas uzmanību, ka šāda pieeja pārsniedz šīs lietas izskatīšanas robežas tā iemesla dēļ, ka tātad lietā tiek izskatīti tieši Augstskolu likuma 5. panta pirmās daļas, 56. panta trešās daļas un pārejas noteikumu atbilstība Satversmei, tāpēc Satversmes tiesai nav pamata izvērtēt likumu "Par Rīgas Ekonomikas augstskolu" vai Rīgas Juridiskās augstskolas likumā noteikto izņēmumu atbilstību Satversmei vai līgumam "Par Eiropas Savienības darbību". Attiecīgi tas nav šīs lietas izskatīšanas priekšmets un izskatāmajā lietā apstrīdētās normas pašas par sevi nenosaka nekādas priekšrocības Rīgas Ekonomikas augstskolai vai Rīgas Juridiskajai augstskolai.

Un papildus jāvērs uzmanība, ja iesniedzēji runā par negodīgu konkurenci, tad negodīgas konkurences jēdziens ir nostiprināts Konkurences likumā un Konkurences likums nosaka noteikumus un ierobežojumus tirgus dalībniekiem, lai netiktu radīti kaut kādi konkurences kropļojumi. Tātad tirgus dalībnieki ir tie, kas piedalās attiecīgajā saimnieciskajā darbībā, bet Konkurences likums... un, ja mēs runājam tieši par negodīgas konkurences jēdzienu, viņu nemaz nevar attiecināt uz likumdevēju, kas nenodarbojas ar saimniecisko darbību, bet tieši nodarbojas ar publisko pārvaldi. Attiecīgi arī konkurences tiesību aspekts nevar būt par iemeslu, lai lemtu par apstrīdēto tiesību normu atzīšanu par spēkā neesošu.

Attiecīgi Saeima uzskata, ka pieteikums nav pamatots un tajā ietvertie apsvērumi vairākos gadījumos ir bijuši vienpusēji, nav ņemti vērā vairāki blakusapstākļi, kas ir paskaidrojuši tātad gan apstrīdēto normu pieņemšanas gaitu, gan apstrīdēto normu saturu.

Vairākos jautājumos pieteicēji nepareizi interpretē likuma "Par augstskolām" normas, piemēram, Saeimai liekas nepareiza pieteicēju interpretācija, ka no pieteicēju uzskata... kā viņi arī norāda pieteikumā, ka no Augstskolu likuma 5. panta pirmās daļas trešā teikuma izrietot pienākums veidot atsevišķas studiju programmas valodu pētniecībai. Tā nebūt nav, tas ir pārspīlēts tiesību normas interpretācijas rezultāts, tāpēc arī šāds... nu, faktiski nepareizas interpretācijas rezultātā secināts aizskārums nav atbilstošs tam regulējumam, kāds ir ietverts Augstskolu likumā.

Attiecīgi kopsavilkumā, Saeima uzskata, ka pieteikums nav pamatots un apstrīdētās tiesību normas ir atbilstošas Satversmes 101., 105., 112. un arī 113. pantam. Paldies.

I. Ziemeļe.

Paldies. Jūs arī precīzi iekļāvāties jums atvēlētajā laikā.

Es tagad došu vārdu tiesnešiem jautājumiem. Tiesnesis Kučs, lūdzu!

A. Kučs.

Paldies. Tātad mans pirmais jautājums būtu... Jūs teicāt, ka apstrīdētās normas bija daļa no izglītības reformas. Un šajā saistībā mans jautājums ir, vai, jūsuprāt, ja mēs runājam par vispārējo izglītību un augstāko izglītību, vai tie mērķi vispārējai un augstākajai izglītībai ir identiski un arī valsts pienākumi ir identiski vai ir atšķirīgi.

S. Bērtaitis.

Pienākumi atsevišķos gadījumos ir atšķirīgi, un to arī akcentē Satversmes 112. pants attiecībā uz to, ka, piemēram, pamatizglītība ir obligāta un noteiktas pakāpes tiek garantētas bezmaksas veidā. Bet kopumā, ja mēs raugāmies no izglītības kopējiem mērķiem, mēs redzam, ka ir gan kopēji mērķi, kas apvieno visas pakāpes izglītību, tātad veidot personību, veidot un attīstīt tās personības iemaņas un prasmes, kas ir nepieciešamas demokrātiskā valstī un vienlaikus, protams, arī Augstskolu likums piešķir... liek atsevišķus uzsvarus tieši augstākās izglītības jomā, kur tātad tiek veidota jau personības attīstība konkrētā akadēmiskā vai profesionālā kontekstā, tātad novirzienā ar zināmu specializāciju, un notiek sagatavošanās zinātniskajai vai profesionālajai darbībai. Tādējādi, ir gan kopēji elementi, kas apvieno visas izglītības sfēras, gan arī atsevišķas specifiskas, kas ir tieši raksturīgas augstākajai izglītībai.

A. Kučs.

Tad otrs jautājums man ir. Vai, jūsuprāt, apstrīdētās normas skar Eiropas Savienības tiesības vai neskar? Un vai tās tika apsvērtas, izstrādājot apstrīdētās normas?

S. Bērtaitis.

Saeima principā uzskata, ka apstrīdētās normas nerada nekādā veidā tātad starptautisko saistību pārkāpumu. To apliecina arī šajā lietā pieaicinātās Ārlietu ministrijas sniegtais rakstveida viedoklis.

Tas, kādā veidā tika apsvērts, tātad jāņem vērā, ka, kā jau es minēju iepriekš, grozījumi Augstskolu likumā ir daļa no izglītības reformas un iepriekš jau ļoti dziļi ir analizētas tās tiesības, kas ir iekļautas starptautiskajos dokumentos attiecībā uz izglītību, kas ir jānodrošina mazākumtautībām. Un faktiski, ņemot vērā, ka augstākās izglītības jomā starptautiskajos dokumentos nav ietvertas īpašas prasības, tad atsevišķs izvērtējums vēl par to nebija jāveic, jo pēc būtības jau iepriekšējos izglītības reformas posmos tas tika analizēts un skatīts. Tāpēc nekāds papildus tāds specifisks izvērtējums tieši attiecībā uz augstākās izglītības jomu, ņemot vērā, ka viņš arī nav atsevišķi reglamentēts starptautiskajos līgumos, nav atsevišķi vērtēts.

A. Kučs.

Mans jautājums bija tieši ne tik daudz par starptautiskajiem un mazākumtautību dokumentiem, ko jūs minējāt, bet par Eiropas Savienības tiesībām, jo mēs tomēr skatāmies Latvijā, manuprāt, uz tiesību sistēmu kopumā. Mēs redzam to, ka mums ir divas augstskolas, kurām šādas tiesības ir paredzētas un jautājums tieši bija par Eiropas Savienības tiesību izvērtējumu.

S. Bērtaitis.

Latvija ir ņēmusi vērā to, ka Eiropas Savienībā respektē nacionālās vērtības un jāņem vērā, ka likuma grozījumi, konkrēti ja mēs runājam par šajā lietā apstrīdētajām normām Augstskolu likumā, ir tieši vērstas uz Latvijas nacionālo vērtību aizsardzību un nostiprināšanu. Un ir ņemts vērā tas, ka Eiropas Savienības normatīvie akti neiejaucas tādā ziņā nacionālo vērtību aizsardzībā un izglītības sistēmas attīstīšanu lielā mērā atstājot uz dalībvalstu kompetencēm. Tāpēc.... Protams, ka tika ņemts vērā tas tiesiskās sadarbības ietvars, kāds ir Eiropas Savienībā un tas ir atspoguļots arī Augstskolu likuma 56. panta trešajā daļā, kur ir plaši aplūkotas dažādas izglītības programmas, kas tiek īstenotas Eiropas Savienības ietvaros un, tādējādi, tās aktivitātes augstākās izglītības jomā, kas tiek īstenotas Eiropas Savienībā, tika mēģināts savienot ar šo likumprojektu, un, mērķis nebija norobežoties no šīs Eiropas Savienības akadēmiskās un zinātniskās darbības telpas, bet mēģināt arī tiktāl, ciktāl tas ir nepieciešams, arī iesaistīties šajā starptautiskajā un Eiropas Savienības dimensijā un nenorobežoties, neveidot tādu iekonservētu skatījumu. Bet tas nebūt nenozīmē, ka šādas starptautiskās perspektīvas aizsegā var pastāvīgi īstenot studiju svešvalodā. Tomēr ir šis uzsvars uz valsts valodas lietošanu. Paldies.

A. Kučs.

Tad vēl viens jautājums par alternatīvajiem līdzekļiem. Jūs teicāt, ka tādi nepastāv. Tajā pat laikā, kādēļ nebūtu iespējams veikt privāto augstskolu individuālu izvērtējumu, skatīties, vai tā studiju programmu kvalitāte ir tāda, kas atļauj viņām veikt studiju programmas īstenot arī svešvalodās. Kādēļ jūs uzskatāt, ka tas nebūtu alternatīvs, it īpaši ņemot vērā, ka mums šādi izņēmumi pastāv?

S. Bērtaitis.

Jā. Tātad konkrētajā gadījumā ir jāņem vērā, ka šo priekšlikumu par grozījumiem Augstskolu likumā iesniedza Izglītības un zinātnes ministrija ministra Šadurska personā. Un ņemot vērā to, ka izglītības un zinātnes ministrija ir atbildīgā iestāde par augstāko izglītību Latvijā, tad nav ne mazāko šaubu, ka ministrijas rīcībā ir informācija par aktuālo situāciju un novērtējumu tām augstskolām, kas strādā Latvijā. Ņemot vērā tieši augsto novērtējumu, tika pieņemti arī grozījumi likumā "Par Rīgas

Ekonomikas augstskolas un Rīgas Juridiskās augstskolas valodas lietošanas izņēmumiem” un faktiski nav izslēgts, ka arī perspektīvā likumdevējs varētu pārskatīt šos izņēmumu noteikumus, sašaurinot vai paplašinot šo lietošanu un nonākot pie secinājuma, ka vēl kādai citai augstskolai, kas atbilst paaugstinātiem kvalitātes kritērijiem, varētu tikt piešķirtas vai noteiktas zināmas atkāpes īstenot studiju programmas valsts valodā.

I. Ziemele.

Jā, paldies.

Tagad tiesneša Kusiņa jautājumi. Lūdzu!

G. Kusiņš.

Jā, man vairāki jautājumi.

Pirmais jautājums attiecībā uz Augstskolu likuma 5. pantu. Tātad šie grozījumi paredzēja jaunā redakcijā izteikt 5. pantā pirmās daļas tekstu, to papildinot, ka “augstskolas savā darbībā izkopj un attīsta zinātņi, mākslu un valsts valodu”. Es jau jautāju pieteikuma iesniedzēju pārstāvei attiecībā uz šo 5. pantu un pajautāšu arī jums.

Sakiet, lūdzu, kā likumdevējs bija vēlējies... vai no šī 5. panta pirmajā daļā ietvertā izriet kāds pienākums, un, ja izriet kāds pienākums, tad kā tieši būtu īstenojams šis pienākums? Paldies.

S. Bērtaitis.

Tātad Augstskolu likuma 5. pants un tā regulēšanas priekšmets ir vispārējo augstskolu uzdevumu definēšana. Šie augstskolu uzdevumi ir tālāk saistīti jau ar konkrēto studiju programmu īstenošanu un, cita starpā, tātad arī ar studiju reglamentāciju, kas savukārt ir Augstskolu likuma 56. panta regulēšanas priekšmets. Tādējādi likumdevēja ieskatā tātad Augstskolu likuma 5. panta pirmās daļas grozījumi ir aplūkojami un skatāmi kontekstā ar Augstskolu likuma 56. panta trešās daļas noteikumiem un grozījumiem šajā pantā.

Līdz ar to tie... zināmā mērā 5. pantā vispārīgā veidā likumdevējs norāda uz to, ka, ņemot vērā, ka valsts valoda veido latviešu nacionālās identitātes pamatu un ņemot vērā to, ka arī augstskolas tieši piedalās šīs nacionālās identitātes veidošanā un kultūras sekmēšanā, tad augstskolas zināmā mērā ir arī vēstneši jeb tie, kas ir atbildīgie par to, lai latviešu nacionālā identitāte — latviešu valoda — tiktu turpināta un nodota nākamajām paaudzēm. Tāpēc šīs normas ir skatāmas kopsakarā un 5. panta pirmās daļas trešais teikums vairāk runā par konceptuāla rakstura uzdevumiem augstskolām un viņš nav interpretējams tādā... viņš nodod tādas ļoti konkrētas, praktiskas darbības, kas būtu veicamas, bet tas zināmā mērā raksturo kopējos uzdevumus, kas ir jāīsteno augstskolām un iezīmē šo augstskolu misiju augstākās izglītības jomā. Paldies.

G. Kusiņš.

Tad man ir precizējošs jautājums. Tieši... vai privātajām augstākās izglītības iestādēm vai privātajām augstskolām izriet kāds konkrēts pienākums. Jūs teicāt, ka “nodot latviešu valodu turpmākām paaudzēm”. Tad tas ir tas pienākums, kas viņiem būs jāveic?

S. Bērtaitis.

Tātad, kā jau es minēju iepriekš, viens no pamatnoteikumiem, kas izriet no Satversmes 4. panta, ir nodrošināt, ka valsts valoda ir kopējā saziņas valoda valstī un tas, cita starpā, likumdevēja ieskatā nozīmē arī to, ka augstskolām ir jā sagatavo jaunie profesionāļi, kas pilnībā spēs strādāt un darboties valsts valodā. Tas ir būtisks elements, kas ir jāņem vērā augstskolām, organizējot savu darbību un nosakot uzdevumus, kas ir jāsasniedz.

Tādējādi līdztekus zinātnei un mākslai ir arī šis valsts valodas aspekts augstskolām jāpatur prātā un, īstenojot šīs studiju programmas tātad valsts valodā, šis uzdevums arī tiek īstenots un attiecīgi tātad tas atspoguļo likumdevēja ieceri.

G. Kusiņš.

Vēl vien precizējošu jautājumu attiecībā uz šo. Vai no tā izriet, ka, piemēram, ja privātā augstskola realizē studiju programmu... nezinu... kādā kosmosa izpētē... tikai angļu valodā, tad viņai obligāti šī programma ir jā piedāvā arī latviešu valodā? Jeb arī ir tas, ka viņai šī programma ir jā piedāvā tikai latviešu valodā? Tātad, vai no šī 5. panta izriet tiesības, ka jābūt iespējai iegūt latviešu valodā tikai, jeb iespēja iegūt latviešu valodā, ja šī izglītība tiek piedāvāta arī kādā citā valodā. Paldies.

S. Bērtaitis.

Kā jau es minēju, Augstskolu likuma 5. panta pirmās daļas trešais teikums ir jāaplūko un jātulko sistēmiski kontekstā ar Augstskolu likuma 56. panta trešo daļu, un trešā daļa konkretizē šo valodu lietojumu. Tātad, pamatā ir jā īsteno valsts valodā, bet ir izņēmumu gadījumi, kad noteiktu studiju programmu var īstenojot arī svešvalodā un, ja attiecīgi ir iestājušies šie priekšnoteikumi, piemēram, nu... nezinu... tiek īstenota kopīgas studiju programmas ietvaros ar kādas citas valsts augstskolu, tad var tikt izmantota jebkura Eiropas Savienības oficiālā valoda, piemēram, angļu valoda.

G. Kusiņš.

Bet tad saki, lūdzu... vai tad netiktu nodrošināta šī latviešu valodas izkopšana un attīstība, ja tā studiju programma tiktu piedāvāta, piemēram, franču valodā un tieši tāda pati studiju programma privātajās augstskolās tiktu piedāvāta latviešu valodā. Vai tas nenodrošinātu to, ka tiktu attīstīta latviešu valoda?

S. Bērtaitis.

Ja augstskola vēlas, viņai nav noteikti ierobežojumi īstenot studiju programmas, piemēram, franču valodā, kas ir adresētas ārvalstu studējošajiem un apgūst studijas Latvijā. Tas ir, cita starpā, paredzēts 56. panta trešās daļas pirmajā punktā. Neapšaubāmi, ka līdztekus tādat citu Eiropas Savienības oficiālo valodu lietošanai, ir sagaidāms, ka lielākā daļa no studiju programmām tiks īstenotas latviešu valodā, un tādat tas ir pamatnoteikums, kas arī ir iestrādāts šajās apstrīdētajās normās un ir vērsts uz šī mērķa sasniegšanu. Bet citu Eiropas Savienības valodu lietošana netiek pati par sevi sekmēta. Tas nav šī likuma mērķis. Viņš pieļauj iespēju, ja tas ir nepieciešams akadēmisku vai zinātnisku mērķu sasniegšanai, tad pieļauj šādu iespēju, bet primāri apstrīdēto normu mērķis ir sekmēt valsts valodas izmantošanu.

Nu, es nezinu, vai es atbildēju uz jūsu jautājumu...

G. Kusiņš.

Nu... kā atbildējāt, tā atbildējāt...

Man ir jautājums par pārejas noteikumiem. Sakiet, lūdzu, pēc kādiem kritērijiem tika noteikts pārejas perioda ilgums?

Un otrs papildinošs jautājums — kādēļ šis izvēlētais pārejas periods ir īsāks nekā atsevišķu privāto augstskolu akreditēto studiju programmu ilgums? Paldies.

S. Bērtaitis.

Tādat pārejas noteikumu termiņi tika iniciēti no Izglītības un zinātnes ministrijas puses. Tad Saeima pieņēma, ka šis pārejas perioda ilgums tika saskaņots ar iepriekš piešķirtajām tiesībām augstskolām īstenot studiju programmas svešvalodās, bet tas arī savā ziņā sasaucas ar to, ka ir nodrošināta... nu, Saeimas ieskatā nav šaubu, ka šādā veidā tādat tie studenti, kas ir faktiski uzņemti studiju programmās svešvalodā, var pienācīgi turpināt studijas un pabeigt šīs studijas attiecīgajā periodā līdz 2022. gada 31. decembrim.

No Saeimas puses nav radies šaubas, ka šis termiņš būtu nepietiekams vai kaut kādā veidā radītu situāciju, ka studenti nevar sagatavoties un nevar pabeigt šos studiju procesus.

G. Kusiņš.

Es precizēšu jautājumu. Tādat bija akreditētas studiju programmas, kas bija ilgākas nekā šobrīd pārejas noteikumos noteiktais datums. Mans jautājums ir: kāpēc Saeima izvēlējās tieši šādu datumu un neietvēra to attiecībā uz tām privātajām augstskolām, uz cik ilgu laiku viņām bija akreditētas studiju programmas, kas atsevišķos gadījumos pārsniedz šo pārejas perioda termiņu. Paldies.

S. Bērtaitis.

Jā, šis ir tāds specifisks jautājums, uz ko man ir grūti atbildēt kā Saeimas pārstāvim. Droši vien, ka varētu lūgt arī procesa gaitā pakomentēt Izglītības un zinātnes ministriju, bet principā tas tika veidots tādējādi, ka pēc ministrijas aprēķiniem, ja tiek ievērotas visas normatīvo aktu prasības, tad uz 2020. gada 31. decembri visas krievu valodā īstenotās programmas būtu pabeigtas, ja mēs tieši runājam par krievu valodas studiju programmām. Tāpēc nu, jā... formāli šie periodi var būt garāki attiecībā uz akreditāciju, bet tas jebkurā gadījumā nodrošina to, ka tāpat tie studenti, kas ir uzsākuši studijas un kas vēlas pabeigt un ir gatavi izpildīt visas prasības, minētajā pārejas periodā var izpildīt un iegūt diplomu, kas ir no valsts puses atzīts. Attiecīgi, tāpat...Nu, vismaz saskaņā ar ministrijas sniegto informāciju, šis pārejas periods ir pilnīgi pietiekams, lai tās personas, kas studē, varētu izpildīt akadēmiskās prasības līdz pārejas perioda beigām.

I. Ziemeļe.

Jā. Paldies tiesnesim Kusiņam.

Tagad jautājumi tiesnesim Aldim Laviņam. Lūdzu!

A. Laviņš.

Paldies. Mans jautājums būs vērsts uz atsevišķu lietas faktisko apstākļu noskaidrošanu.

Tāpat atbildot uz kolēģa Kuča kunga jautājumu par to, vai saskatāt atšķirības starp regulējumu, kas noteica izglītības iegūšanu augstskolā un izglītības iegūšanu pamatizglītības vai vidējās izglītības pakāpē, jūs teicāt, ka šie uzdevumi var būt gan atšķirīgi, gan arī ir kopīgi uzdevumi. No tā es īsti nevarēju saprast, tāpēc arī precizēsim. Vispirms, vai jūs uzskatāt, ka, vērtējot apstrīdētās normas, tādiem jēdzieniem kā akadēmiskai brīvībai un augstskolas autonomija ir nozīme šajā lietā. Vispirms precizēsim šo.

S. Bērtaitis.

Ja mēs raugāties uz lietā izskatāmajām normām, par kurām ir ierosināta lieta, neviena no šīm normām nedod atsauci tiešā veidā ne uz augstskolu autonomiju, ne uz akadēmisko brīvību. Tie ir līdzās stāvoši jēdzieni, kuriem ir teorētiska un praktiska nozīme, bet Satversmes 8. nodaļā tie netiek lietoti. Tāpēc, nu, tā ir zināmā mērā variācija, kā tiek šis jēdziens, kas netiek minēts, tiek ielasīts Satversmes normās.

Vai viņiem ir nozīme šīs lietas kontekstā? Akadēmiskā brīvība, kā es minēju iepriekš un augstskolu autonomija, Saeimas ieskatā netiek skarta ar apstrīdētajām normām, tāpēc atbilde būtu, ka nē. Akadēmiskajai brīvībai un augstskolu autonomijai nav izšķirošas nozīmes šajā lietā.

Bet ja nu gadījumā tomēr Satversmes tiesa nonāk pie secinājuma, ka tam ir nozīme lietā, tad mēs vēršam tiesas uzmanību, ka šī brīvība vai autonomija... viņa nav absolūta un viņa nav pašmērķīga. Viņa ir jāizmanto tiem vispārējiem mērķiem, kam viņa ir piešķirta — attiecīgi akadēmiskās un zinātniskās darbības kvalitātes veicināšanai.

Nu... attiecīgi tāda būtu mana atbilde uz jūsu jautājumu. Es nezinu, vai tas apmierinās Jūs...

A. Laviņš.

Tas jautājums, ko es gribēju uzdot tūlīt sekos, bet, labi, tad es to uzdošu izejot no šādas formulas. Ja nu gadījumā šiem apstākļiem tomēr izrādīsies nozīme šīs lietas izskatīšanā, tad man ir jums tāds jautājums. Mēs varējām dzirdēt no pieteikuma iesniedzējas paskaidrojumiem par to, ka priekšlikums ir ticis iesniegts uz trešo lasījumu, tas ir ticis pozicionēts kā tehniska veida priekšlikums un tas ir izskatīts un tapis par likumu.

Tad mans jautājums izriet no tā, ko Jūs teicāt, ka visas diskusijas, kas ir bijušas par izglītību regulējošām normām, ir jāskatās kopsakarā, tostarp diskusijas arī par tām normām, kuras šajā lietā mēs vērtējam. Tad man būtu jums jautājums tāds: vai jūs varat vairāk vai mazāk precīzi norādīt uz avotiem, no kuriem mēs varam gūt pārlicību par to, ka likumdevējs, pieņemot apstrīdētās normas, ir izvērsis diskusiju par to, kā šie jēdzieni — akadēmiskā brīvība, augstskolu autonomija — var tikt skarti kopumā, kā šie jēdzieni un šis priekšlikums var ietekmēt zinātnes attīstību un, tostarp, Latvijas valsts ilgtspēju. Tātad jautājums ir samērā precīzs. Norādiet, lūdzu, avotu, kur nupat identificētie aspekti ir tikuši aplūkoti likumdošanas procesā.

S. Bērtaitis.

Pirmkārt, ir jānorāda, ka Augstskolu likuma grozījumi paplašināja valsts valodas lietojumu uz privātajām augstskolām un neskāra to tiesisko režīmu, kas bija jau attiecināts uz publiskajām valsts dibinātajām augstskolām un šis regulējums iepriekš ir pastāvējis 14 gadus. Mēs runājam tātad nevis par jauna tipa modeļa ieviešanu augstākās izglītības sistēmā, bet mēs runājam par esoša un 14 gadus pastāvoša akadēmiskā modeļa paplašināšanu uz privātajām augstskolām un koledžām. Un tas ir būtiski šīs lietas izskatīšanas ietvaros.

Tāpēc mēs varam celt augšā to likumprojektu, kas sākotnēji tika... ar kuru sākotnēji tika noteikts valsts augstskolām izmantot valsts valodu un to, vai un kā tas varētu ietekmēt zinātniskās darbības kvalitāti un akadēmisko brīvību, bet šajā lietā apstrīdēto normu mērķis bija paplašināt esoša regulējuma tvērumu, aptverot jaunas tiesību normas adresātu loku. Tādējādi, pēc būtības tas vairs nav arī tik... nebūtu pamata tik plaši diskutēt. Bet jebkurā gadījumā es vēršu tiesnešu uzmanību uz to, ka

par augstskolu darbības specifiku notika diskusijas šī paralēlā likumprojekta ietvaros, uz ko arī tika norādīts iepriekš un cita starpā tika diskutēts par valsts valodas zināšanām... tāpat gan augstskolas vadītājam, gan par augstskolu uzdevumiem izkopt un attīstīt valsts valodu un arī cita starpā tāpat tika runāts par iespēju noteikt un paplašināt autonomiju attiecībā uz valodas lietošanu augstākās izglītības iestādēm.

Šie apsvērumi tika izdarīti minētā alternatīvā likumprojekta ietvaros, viņi ir atspoguļoti... šī gaita ir atspoguļota Saeimas atbildes rakstā, un arī valodas eksperti cita starpā izteica savu viedokli tāpat par aicinājumu izslēgt 56. panta, Augstskolu likuma 56. panta trešās daļas normas.

Tāpēc...

I. Ziemele.

Bērtaiša kungs, es jūs pārtraukšu, mēs jūs pazaudējam... vienu mirkli...

S. Bērtaitis,

Jūs mani nedzirdat?

I. Ziemele.

Neredzam. Mēs dzirdam, bet neredzam. Vienu mirkli...

S. Bērtaitis.

Es no savas puses visu redzu korekti.

Vai es varu runāt tagad?

I. Ziemele.

Pēc 30 sekundēm, Bērtaiša kungs, Jūs varēsiet runāt. 30 sekunžu pauze.

Tiesas sēdē tiek pasludināta tehniskā pauze. Un lietas dalībnieki tiks informēti par tiesas atgriešanos tiesas sēžu zālē.

(Pārtraukums.)

I. Ziemele.

Turpinām skatīt lietu Nr. 2019-12-01. Tiesa atvainojas par šo tehnisko kļūmi tehnikās, bet mēs dodam vārdu atpakaļ atbildei uz jautājumu Saeimas pārstāvim Sandim Bērtaitim. Es ceru, ka no domas šī pauze Jūs nenojauc. Lūdzu, Bērtaiša kungs!

Mikrofonu, lūdzu!

S. Bērtaitis.

Jā, es iepriekš skaidroju tātad atbildi uz šo jautājumu. Tātad pamatmoments, kas ir būtiski jāņem vērā, ir tas, ka tika 2018. gada jūnijā, lemjot par grozījumiem Augstskolu likumā, tika nevis radīts jauns modelis... valsts valodas lietošanas modelis augstākās izglītības iestādēm, bet tika lemts par jau praksē ilgstoši pastāvoša modeļa paplašināšanu uz privātajām augstskolām. Tādējādi, ņemot vērā šo līdzšinējo ilgstošo periodu, kad valsts valodas lietošanas noteikumi bija attiecināti uz valsts dibinātajām augstskolām, un ņemot vērā, ka šis modelis nebija radījis nekādus traucējumus un problēmas, tad nebija īpaši saturiski papildus par to jāvērtē un jādiskutē.

Bet, kā es minēju, alternatīvajā likumprojektā, kas tika izskatīts Saeimā vēl 2018. gada pavasarī, notika diskusijas saistībā ar deputātes Ilzes Viņķeles iesniegtajiem priekšlikumiem, kas dažādos rakursos skāra valsts valodas lietojumu un šajā sakarā arī tika skatīts no akadēmiskās brīvības un augstskolu autonomijas perspektīvas. Jo, piemēram, tātad viens no piedāvājumiem Viņķeles kundzei bija dot iespēju augstskolām pašām autonomi lemt par valsts valodas lietošanu augstākās izglītības programmās. Attiecīgi, nu... tātad ir skarta zināmā mērā arī šī tiesību institūta būtība un saikne ar augstskolām. Bet, kā jau es minēju, tādā izpratnē, kā ir definēta augstskolu autonomija un akadēmiskā brīvība Augstskolu likuma normās, proti, tiek runāts par 4. pantu un attiecīgi tātad 6. pantu, šis regulējums netika pārskatīts un netika skarts ar apstrīdētajām normām, tāpēc arī padziļināti netika varbūt īpaši izvērsti šis jautājums. Paldies.

A. Laviņš.

Paldies par atbildi. Tātad tikai rezumēsīm, lai saprastu, vai patiešām tas kontrasts tajā, kā pieteikuma iesniedzēji šo jautājumu pasniedz un kā nupat Jūs paskaidrojāt. Tātad jūs vēršat tiesas uzmanību uz diviem avotiem: tā diskusija, kas ir notikusi 14 gadus atpakaļ, ir jāvērtē, kā arī ir jāvērtē tā diskusija, kas ir notikusi, apspriežot likumprojektu Nr. 925. Vai es pareizi sapratu? Šie ir tie divi avoti, kas norāda, ka labas likumdošanas princips, jūsuprāt, ir ievērots.

S. Bērtaitis.

Pēc būtības — jā.

A. Laviņš.

Labi. Paldies.

I. Ziemele.

Paldies tiesnesim Laviņam. Tagad jautājumi tiesnesei Sanitai Osipovai. Lūdzu!

S. Osipova,

Jā, paldies. Es tāpat kā pieteikuma iesniedzēji, gribētu jums pajautāt par Satversmes panta tvērumu.

Man bija ļoti skumji dzirdēt, ka Saeima 8. nodaļā Satversmes neredz akadēmisko brīvību, jo Satversmes tiesas judikatūrā gan nav plaši analizēta akadēmiskā brīvība un tomēr pēdējos gados ir virkne spriedumu, kur mēs redzam šo pamattiesību — akadēmiskā brīvība.

Tāču runājot par panta tvērumu. 112. pants. Vai jūs uzskatāt, ka valsts rīcības brīvība, nosakot regulējumu, ir vienāda gan vispārējās izglītības līmenī, gan vēlāk augstākās izglītības līmenī? Paldies.

S. Bērtaitis.

Jā, paldies es varbūt precizēšu iepriekš teikto. Saeima neapšaubā, ka akadēmiskā brīvība kā tāda ir atspoguļota Satversmes 8. nodaļā. Tas, ko es biju domājis, es biju domājis, ka viņa vārdiski tiešā tekstā nav minēta Satversmes 8. nodaļā.

Bet atbildot uz jūsu jautājumu, vai viņa ir vienāda. Kā es minēju, tātad Izglītības likums aptver visa veida izglītības pakāpes, tostarp arī augstākās izglītības pakāpes un tiek definēts arī, kas ir izglītība kopumā, kā tas tiek skatīts, ar to saprotot, kā tiek veidotas personības prasmes, iemaņas un attieksmes, šo elementu kopums. Augstākajā izglītībā ir arī šie vispārējās izglītības elementi, bet nāk klāt, protams, šī specializācija izvēlētajā nozarē, plus nāk klāt arī šī sagatavošanās zinātniskajam un praktiskajam darbam. Tāpēc, ja man ir jāatbild... vai viņa ir identiska.... Nē. Vai viņa aptver vispārējās izglītības mērķus un vispārējās izglītības līmeni — jā, varbūt ar atsevišķiem specifiskiem elementiem, kas ir raksturīgi tieši augstākajai izglītībai.

S. Osipova.

Tātad, vai es pareizi sapratu jūsu atbildi. Tātad, 112. pantā tvēruma ir atkarīgs no tā, ka Saeima ir izvēlējusies augstāko izglītību iebūvēt vispārējās izglītības sistēmā... Un, tā kā viņa ir iebūvēta vispārējās izglītības sistēmā, tad praktiski nav būtisku atšķirību, cik lielā mērā valsts var iejaukties tātad augstākajā izglītībā, tās norisē... tomēr, ņemot vērā zinātniskās izpētes un jaunrades brīvību, kas ir *expressis verbis* ietverta Satversmē.

I. Ziemele.

Mikrofons!

S. Bērtaitis.

Es nevaru apgalvot, ka visos gadījumos viņa ir vienāda. Konkrētajā gadījumā, ja mēs aplūkojam tieši valsts valodas perspektīvu un valsts valodas lietošanu izglītības jomā, tad viņa ir atbilstoši vienāda tai pieejai. Tas nozīmē, ka likumdevējs ir centies vienādi attiekties, savā ziņā līdzvērtīgi attiekties pret šīm dažādām izglītības pakāpēm, bet viņās visās iesaistīt valsts valodas lietošanu kā tādu. Tātad valsts valodas perspektīvā šīs izglītības jomas — pamatizglītība, vispārējā vidējā izglītība un augstākā izglītība — ir pēc būtības vienādas no valodas lietošanas perspektīvas.

I. Ziemele.

Paldies tiesnesei Osipovai.

Tiesnese Daiga Rezevska uzdos jautājumus.

D. Rezevska.

Jā, paldies. Bērtaiša kungs, man jums jautājums. Nedaudz atskaties atpakaļ uz to, ko jūs pieminējāt savā runā un, proti, jūs minējāt, ka jūsuprāt, respektīvi, Saeimas prāt, pieteikuma iesniedzēju tā paustā doma par to, ka šo privāto augstskolu dibinātāji jeb, kā jūs teicāt, pašas augstskolas... nevar pretendēt uz konkrētām tiesībām 105. panta kontekstā.

Vai tas ir, ko Saeima uztur, ka šajā gadījumā nav saskatāms Satversmes 105. panta tvērums šajā konkrētajā lietā, ņemot vērā to, ka šīs privātās augstskolas acīmredzami ir dibinātas, lai veiktu komercdarbību. Vēl jo vairāk kopsakarā ar jautājumu par tiesiskās palāvības principu, kas jau šeit arī tika pacelts un par to, ka akreditācija joprojām atsevišķām programmām vēl turpināsies pēc tam, kad apstrīdētās tiesību normas šo komercdarbību varētu arī izbeigt. Es gribētu dzirdēt jūsu komentāru par šo. Paldies.

S. Bērtaitis.

Tātad Saeimas ieskatā Satversmes 105. panta piemērojamība ir aplūkojama kopsakarā ar tiesiskās palāvības principu, kas izriet no Satversmes 1. panta, vai saistīta ar to.

Bet šajā gadījumā ir jāsaprot, ka komercdarbība neapšaubāmi ir aizsargāta no valsts puses, bet jāsaprot, ka ne visas tiesības ir aizsargātas ar Satversmes 8. nodaļu un konkrēti 105. pantu. Tām ir jābūt tādām tiesībām, kas atbilst īpašuma jēdzienam, kā ir attīstījusi Eiropas Cilvēktiesību tiesa un arī Satversmes tiesa savā līdzšinējā judikatūrā, lai pateiktu, ka šīs tiesības, kas ir piešķirtas, pašas par sevi atbilst īpašumam Satversmes 105. panta izpratnē. Un mūsu skatījumā šeit iztrūkst šo tiesību pakāpe, noteiktības pakāpe, kas būtu tādā mērā, lai viņu atzītu pa īpašumu Satversmes 105. panta izpratnē. Ja šīs tiesības ir, mēs to neapšaubām, tas ir, īstenot studiju programmas... bet ir jāņem

vērā, ka tiek runāts par nākotnē veicamajām darbībām un ārpus studiju programmu īstenošanai vēl ir nepieciešama studentu klātbūtne, kas viņu īsteno. Un, ņemot vērā to, ka tāad likumdevējs ir ierobežojis ar 2019. gada 1. janvāri uzņemt jaunus studentus programmās, kas neatbilst šīm valsts valodas lietošanas prasībām, tad augstskolas arī nemaz nevar arī uzņemt šos perspektīvos studentus.

Tāpēc mūsu skatījumā augstskolas cenšas aizsargāt tādu nākotnes iespējamu iespēju gūt peļņu un šī iespēja gūt peļņu ir pietiekami nekonkrēta un nerasniedz to līmeni, kāds ir nepieciešams, lai uzskatītu par īpašumu Satversmes 105. panta izpratnē.

D. Rezevska.

Paldies. Un tad otrs jautājums. Jūs jau daļēji uz to atbildējāt, bet es gribētu vēl vienu reizi noprecizēt. Un konkrēti par to uzņemto personu... uzņemto studentu tiesībām... Jūs arī savā runā minējāt, ka tās tiek nodrošinātas pilnā apmērā. Tas ir tieši citāts no jūsu uzstāšanās runas. Un, kā jau no lietas materiāliem tas izriet un arī pieteikuma iesniedzēju pārstāve to minēja, ka ne visu uzņemto personu tiesības tiktu nodrošinātas pilnā apmērā apstrīdēto tiesību normu piemērošanas rezultātā. Un tad mans jautājums tiešām bija vairāk par to, kā Saeima ir šo jautājumu vērtējusi, cik precīzi Saeima to bija pārbaudījusi? Vai tomēr jūs noņemat visu atbildību no Saeimas pleciem un atstājat uz Izglītības ministriju? Paldies.

S. Bērtaitis.

Priekšlikumu iesniedza Izglītības un zinātnes ministrija, kura ir atbildīgā iestāde par šo jomu. Tātad tika respektēti ministrijas izteiktie priekšlikumi par nepieciešamo pārejas periodu. Katrā ziņā tā informācija, kas tika norādīta, ir tāda, ka tāad, ja tiks ievērotas visu normatīvo aktu prasības, tad uz 2020. gada 31. decembri tāad, piemēram, krievu valodā, par ko ir visvairāk pieteicēji nobažījušies, īstentās programmas būs pabeigtas. Attiecīgu, nu tāad... Tas ir tas, kas ir manā rīcībā esošā informācija. Papildus es nemāku komentēt.

Bet viena piebilde vēl. Jūs minējāt par studējošo perspektīvām. Es saprotu, ka tas ir runa par Satversmes 105. pantu. Bet Satversmes 105. pantā pieteicēji atsaucas nevis par studējošo mantisko tiesību aizskārumu, bet tieši par augstskolu un augstskolu dibinātāju mantisko interešu aizskārumu. Tātad tas ir nedaudz šis te mantiskais aspekts, ar ko nav tieši saistīti studenti, kas ir uzņemti studiju programmās. Paldies.

I. Ziemele.

Jā. Paldies tiesnesei Rezevscai. Ja es drīkstētu arī dažus jautājumus uzdot. Tā kā viņi šobrīd būs divi, es viņus uzdošu uzreiz abus divus kopā.

Tātad pirmais jautājums ir saistīts ar principiem. Jūs sākāt Saeimas viedokļa paušanu ar to, ka jūs uzsvērāt izglītības sistēmas vienotības principu. Un savukārt

pieteikuma iesniedzēju pārstāve, acīmredzami, uzsver akadēmiskās brīvības principu. Tas, ko es nesaklausīju jūsu viedoklī, ir atbilde uz jautājumu, kā jūs saskatāt, kādās attiecībās ir izglītības sistēmas vienotības princips ar akadēmiskās brīvības principu. Vai viņi ir viens otru papildinoši vai konkrētajos faktiskajos apstākļos šeit tiešām veidojas pretruna, iespējams. Bet es labprāt dzirdētu jūsu komentāru par šo divu principu kopā dzīvošanu iespējamo vai nē.

Un tas otrais ir saistīts jautājums. Es gribētu dzirdēt Saeimas viedokli tād par to, cik tālu... tieši tādu pašu jautājumu es uzdevu arī pieteikuma iesniedzēju pārstāvei... cik tālu jūsuprāt sniedzas akadēmiskā brīvība, runājot par privāto autonomiju un privātajām augstskolām... un vai tieši šādas privātas aktivitātes jomā vai šai akadēmiskajai brīvībai ir kaut kādas robežas. Un kā jūs to saskatāt? Paldies.

S. Bērtaitis.

Jā, paldies par jūsu pirmo jautājumu. Vispārīgi sniegt atbildi uz jūsu jautājumu ir ļoti grūti. Ja mēs raugāties konkrētās lietas kontekstā, Saeimas pozīcija ir tāda, ka apstākļi, ka ar apstrīdētajām normām ir noteikts valsts valodas lietošanas pienākums, šis pienākums ir pastiprināts attiecībā uz privātajām augstskolām. Netiek skarta augstskolu autonomiju vai akadēmiskā brīvība. Tāpēc atbilde uz jūsu jautājumu ir tāda, ka šī kolīzija neveidojas. Saeimas ieskatā, pienākums izmantot valsts valodu nesašaurina akadēmisko brīvību vai augstskolu autonomiju, kāda viņa ir līdz šim bijusi attiecīgajām augstskolām.

Tad attiecībā uz otru jautājumu par akadēmiskās brīvības robežām. Akadēmiskā brīvība, ja mēs raugāties uz Augstskolu likumu, ir nodefinēta likumā, bet konkrēti, ja mēs runājam par Augstskolu likuma 6. pantu, kur ir cita starpā ietverts skaidrojums par to, kā augstskolu perspektīvā ir izprotama akadēmiskā brīvība, tomēr šeit tas lielākais uzsvars būtu jāliek uz saturisko pusi, ko nodrošina akadēmiskā brīvība. Respektīvi, ka tas netraucē veikt tād pētniecisko darbu, studiju darbu, māksliniecisko jaunradi īstenot tādā griezumā, kas tieši saistīts ar saturisko pusi. Ar to, ka tiek noteikts valsts valodas lietošanas noteikums, pats par sevi netiek ietekmēts studiju saturs. Tas vēstījums, ko vēlas mācību spēki nodot studentiem vai tie uzdevumi, jeb speciālie uzdevumi, ko augstskolas cenšas tād īstenot studiju procesā, pats par sevi saturiski netiek ietekmēts. Tādējādi... nu, faktiski arī šis akadēmiskās brīvības saturs lielā mērā arī nosaka šīs ārējās brīvības robežas, kas ir jāņem vērā, lai netiktu gala rezultātā ietekmēts saturiski akadēmiskais darbs vai zinātniskais, ciktāl tas ir saistīts ar akadēmisko darbu.

I. Ziemeļe.

Paldies. Man vēl viens tāds neliels jautājums. Es piemirsu. Tād pieteikuma iesniedzēju pārstāve minēja un arī runāja par to, ka citu Eiropas Savienības dalībvalstu iedzīvotājiem, studēt gribētājiem Latvijā, ir iespēja un būs iespēja studēt programmās,

kuras ir izstrādātas pilnībā Eiropas Savienības kādā valodā. Tātad tas attiecas uz šiem ārvalstu studentiem. Savukārt Latvijas iedzīvotājiem šāda iespēja pie šo te apstrīdēto normu stāšanās spēkā vairs nav pieejama. Kā jūs to komentējat tīri no... Tātad šis arguments aizgāja uz samērīguma vērtēšanu... gan pie 112. panta, gan arī pie 105. panta, kā to pieteikuma iesniedzēji skaidroja un kāda tad konkrēti ir jūsu, Saeimas, atbilde uz šo.

S. Bērtaitis.

Apstrīdēto normu mērķis bija paplašināt latviešu valodas lietojumu studiju procesā, tāpēc ir tikai pašsaprotami, ka tās ir šīs tiesību normu tiešās sekas, respektīvi, ka augstākajā izglītībā studiju programmas tiek īstenotas valsts valodā.

56. panta trešās daļas otrajā apakšpunktā ir noteikts izņēmums, viens no izņēmumiem, kad var īstenot svešvalodā un faktiski ar to ir aptverts, ka ne vairāk kā 1/5 daļu no studiju programmas kredītpunktu apjomu var īstenot Eiropas Savienības oficiālajās valodās. Nu, attiecīgi tātad šis ir apjoms, kas tiek nodrošināts visiem studējošajiem brīvā veidā un attiecīgi tātad šī ir Saeimas ieskatā pietiekama komponente, kas nodrošina svešvalodas studijas un augstākās izglītības mērķu sasniegšanu, tieši akadēmiskajā un zinātniskās darbības jomā, ciktāl tas skar akadēmisko darbu.

Bet te jāņem vērā arī pirmajā apakšpunktā noteiktais, ka tātad var īstenot jebkurā valodā, kas ir paredzēta starpvalstu līgumos paredzētās sadarbības ietvaros. Tātad šeit var būt gan angļu valoda, gan krievu valoda vai jebkura cita pasaules valoda, ja valsts uzskata, ka nepieciešams attīstīt akadēmiskos vai zinātniskos sakarus ar kādu citu valsti, tad ir šādas iespējas noslēgt starpvalstu līgumus un tādā gadījumā arī tiek dota iespēja pilnībā šīs sadarbības ietvaros īstenot studiju programmas svešvalodā. Un papildus jāņem vērā arī, ka ārvalstu studējošajiem adresētās programmas var īstenot Eiropas Savienības oficiālajās valodās. Par šo jomu atbildīgā — Izglītības un zinātnes ministrija — ir sniegusi arī skaidrojumu, ka, ņemot vērā studentu vienlīdzības principu, tad nav izslēgts, ka šajās ārvalstu studējošajiem adresētajās studiju programmās noteiktos gadījumos var būt izdalīti tātad arī citi studenti. Bet... jā... primāri tātad atbilde būtu tāda, ka pamatmērķis ir palielināt valsts valodas lietošanu studiju programmās un ierobežot svešvalodu lietošanu.

I. Ziemeļe.

Ja es varu precizēt, ko jūs teicāt... jo tā bija pati pēdējā daļa, kas atbildēja uz manu jautājumu... proti, ja Izglītības ministrija uzskatīs par vajadzīgu, tad tajās programmās, kuras tiek piedāvātas pilnībā Eiropas Savienības pilsoņiem, varēs arī ielaist dažus Latvijas iedzīvotājus.

S. Bērtaitis.

Šīs ir studiju programmas, kuras ir adresētas ārvalstu studējošajiem. Un tāpat pārbaudot šo studiju programmu atbilstību normatīvo aktu prasībām, arī tiks pārbaudīts, vai viņas ir patiešām adresētas ārvalstu studējošajiem. Bet, ņemot vērā arī šo studējošo vienlīdzības principu, tad tas neizslēgtu to, ka studējošie varētu piedalīties šādās programmās, bet jebkurā gadījumā ir jābūt pamatuzstādījumam un šādai studiju programmai ir jābūt adresētai tieši ārvalstu studējošajiem.

I. Ziemeļe.

Skaidrs. Paldies. Ļoti precīza atbilde.

Tiesnesim Kučam vēl ir jautājumi. Lūdzu!

A. Kučs.

Jā, man būs divi jautājumi. Pirmais radās saistībā ar jūsu atbildēm. Jūs teicāt, ka īsti jūs neredzat, ka tiek skarta akadēmiskā autonomija vai akadēmiskā brīvība. Mans jautājums būtu pavisam precīzs: vai, jūsuprāt, apstrīdētās normas neierobežo augstskolu iespējas piesaistīt mācību spēkus ārpus Latvijas?

S. Bērtaitis.

Nē, pēc būtības nē. Tāpēc, ka Augstskolu likuma 56. panta trešajā daļā ir ietverti vairāki izņēmumi, kas pilnīgi pietiekamā līmenī ļauj iesaistīt ārvalstu mācību spēkus un izmantot viņu kompetenci studiju programmas mērķu sasniegšanai. Attiecīgi šie var būt gadījumi, kā jau es minēju, piemēram, tie paši noteikumi, kad ne vairāk par 1/5 daļu no studiju programmas kredītpunktu apjoma var īstenot Eiropas Savienības oficiālajās valodās. Tas nozīmē to, ka 20 procentus no visa kredītpunktu apjoma var nodrošināt ārvalstu mācību spēki, pasniedzot tos svešvalodā. Tas zināmā mērā nodrošina pietiekamu un adekvātu līmeni, lai tiktu iesaistīti ārvalstu mācību spēki un tiktu nodrošināta viņu kompetence, lai tiktu īstenots studiju mērķis.

A. Kučs.

Paldies. Un otrs jautājums. Atbildot uz kolēģes Sanitas Osipovas jautājumu, jūs teicāt, ka... ja mēs runājam par atšķirībām starp augstāko un vidējo izglītību, tāpat valsts valodas perspektīvā jūs redzat, ka akadēmiskā brīvība ir vienāda, ja es pareizi jūs saprotu. Mans jautājums būtu tad tāds, ja mēs runājam tieši par valodu un vidējo un augstāko izglītību: vai šobrīd kāda tiesību norma ierobežo privātās vidusskolas un pamatskolas mācīt Eiropas Savienības valodās? Vai šāds ierobežojums, teiksim, kas ir uz augstskolām... vai šāds ierobežojums būtu, ja mēs runājam tieši par valodu un par vidējo un augstāko izglītību... Vai šobrīd kāda tiesību norma ierobežo privātās

vidusskolas un pamatskolas mācīt Eiropas Savienības valodās? Vai šāds ierobežojums mums ir arī attiecībā uz vidusskolu un pamatskolu?

S. Bērtaitis.

Es atvainojos... man bija pārtrūkums sakaros... Ja var palūgt, vēl vienreiz jautājumu atkārtot... Es atvainojos...

A. Kučs.

Jā. Tagad dzirdat mani?

S. Bērtaitis.

Jā, es dzirdu.

A. Kučs.

Tad jautājums bija tāds saistībā ar kolēģes Sanitas Osipovas jautājumu. Jūs norādījāt, ka valodas perspektīvā akadēmiskā brīvība augstākajā un vispārējā izglītībā būtu vērtējama līdzīgi. Un tādēļ mans jautājums ir tāds: vai attiecībā uz privātajām pamatskolām vai vidusskolām šobrīd mums ir kāda tiesību norma, kas ierobežo pamatskolā vai vidusskolā privātajā īstenot studijas kādā no Eiropas Savienības valodām?

S. Bērtaitis.

Jā. Tātad ir Izglītības likumā norma... ir Izglītības likuma 9. pants, kas nosaka izglītības ieguves valodu, tātad arī pamatizglītības un vidējās izglītības iestādēs un pirmā daļa noteic, ka valsts pašvaldību un valsts augstskolu izglītības iestādēs izglītību iegūst valsts valodā, savukārt privātajās pirmās daļas ¹noteikums paredz, ka privātajās izglītības iestādēs vispārējo izglītību un profesionālo izglītību pamatizglītības un vidējās izglītības pakāpē iegūst valsts valodā. Un savukārt otrā daļa nosaka vēl arī papildus speciālus regulējumus attiecībā tātad uz izņēmumiem valsts valodas lietošanā: ja ir starptautiskie līgumi noslēgti, vai tiek īstenotas īpašas izglītības programmas. Tātad tas ir pēc būtības Izglītības likuma 9. pants, kas reglamentē šo jautājumu.

A. Kučs.

Paldies.

I. Ziemeļe.

Tiesneši uz šo brīdi jautājumus savus ir izsmēluši. Tiesa tagad dos iespēju zvērinātai advokātei Inesei Nikuļcevai uzdot jautājumus Saeimas pārstāvim. Lūdzu!

I. Nikuļceva.

Paldies. Vispirms es gribētu uzdot tādu vispārīgu jautājumu Saeimas pārstāvim. Sakiet, vai vispār valsts atbalsta to, ka Latvijas augstskolas izglīto ārzemniekus jeb citiem vārdiem sakot, vai valsts atbalsta augstākās izglītības eksportu?

S. Bērtaitis.

Augstskolu likums pieļauj ārvalstnieku izglītošanu, nosaka īpašu regulējumu, kādā veidā tiek šādas personas uzņemtas, kā viņu iepriekšējā izglītība tiek atzīta un pielīdzināta. Tiek paredzēts arī regulējums šo personu sagatavošanai, lai viņas varētu piedalīties sekmīgi mācību procesā un arī citas normas, kas ir vērstas uz ārvalstnieku tiesību nodrošināšanu, ja notiek šāda veida personu uzņemšana. Līdz ar to kopumā — jā. Atbalsta... likuma ietvaros atbalsta šādu personu studijas Latvijā.

I. Nikuļceva.

Labi.. Paldies. Tad man ir nākamais jautājums. Sakiet, Augstskolu likums pieļauj to, ka studiju programmas var ārvalstniekiem adresētās īstenot Eiropas Savienības valodās. Tātad, ja tas tiek pieļauts, tad kāds ir tas pamatojums, kāpēc netiek analogiski pieļauts tādās valodās, kas nav Eiropas Savienības valodas? Kur ir tā atšķirība un kāds ir tas pamatojums, kāpēc vienai ārvalstnieku grupai tiek atļauts mācīties valodā, kas nav latviešu valoda un otrai ārvalstnieku grupai analogiskos apstākļos tas netiek atļauts.

Un varbūt vēl viens jautājums uzreiz pie šī. Kā tas, kādā valodā mācās ārvalstnieks Latvijā, ietekmē valsts valodas situāciju? Paldies!

S. Bērtaitis.

Jā. Atbildot uz jūsu jautājumiem. Vispirms uz pirmo jautājumu. Nav tiesa, ka nav atļauts īstenot citā valodā, ja tas ir atrunāts starpvalstu līgumā. Attiecīgi to pieļauj arī Augstskolu likuma 56. panta trešās daļas pirmais apakšpunkts. Ja tiek noslēgts starpvalstu līgums, piemēram, Latvija izlemj, ka ir nepieciešams sekmēt akadēmisko un zinātnisko sadarbību ar citu valsti, tad var noslēgt starpvalstu līgumu, lai šādus akadēmiskos un zinātniskos kontaktus nostiprinātu, stiprinātu un veidotu šo vidi, kas ir vērsta...

Bet, ja mēs runājam par Eiropas Savienību, tad ir jāņem vērā, ka Latvija ir Eiropas Savienības dalībvalsts no 2004. gada un Eiropas Savienības līmenī tiek īstenotas dažāda veida akadēmiskās sadarbības programmas un Latvija aktīvi līdzdarbojas šajās programmās, kā tas ir paredzēts Eiropas Savienības līmenī. Tāpēc arī tiek pieļauts plašs šāds Eiropas Savienības oficiālo valodu lietojums. Tas ir galvenais apsvēruma, kā Latvija vēlas būt līdzdalīga Eiropas akadēmiskajā un zinātniskajā telpā un tāpēc arī tiek paredzētas plašākas iespējas īstenot studiju šajās te valodās.

Un otrs jautājums... es atvainojos, varbūt varētu atgādināt...

I. Nikuļceva.

Jā, tad otrs jautājums bija par to, kā tas ietekmē valsts valodu... nu, tas, kad Eiropas Savienības valstu valodās var apgūt ārvalstnieki Latvijā augstāko izglītību, un citas valodās nevar. Kur ir tā atšķirība? Kāpēc vienā gadījumā var un otrā nē, tieši vērtējot leģitīmā mērķa kontekstā tātad. Kā vairāk aizsargā valsts valodu ar to, ka neļauj mācīties citās valodās?

S. Bērtaitis.

Viens no valsts valodas politikas mērķiem ir latviešu valodas popularizēšana starptautiskā līmenī, piesaistot tai arī starptautisku uzmanību un attiecīgi, ja persona ārvalstnieks veic un īsteno studijas Latvijā ilgstošā periodā, šī piesaiste veidojas ilgākā laika posmā, tad tiek izrādīta papildu iniciatīva apmācot šo personu latviešu valodā, tādējādi popularizējot latviešu valodu pasaulē un vairojot latviešu valodas lietojumu. Tas ir viens no valsts politikas mērķiem, kāds viņš ir bijis līdz šim un arī ir atspoguļots politikas plānošanas dokumentos. Saturiski tas ir tāds izšķiršanās jautājums... tas droši vien nebūtu izskatāms Satversmes tiesā.

I. Nikuļceva.

Paldies par atbildi, bet jautājums nebija tāds. Tad es precizēšu. Ja jūs sakāt, ka latviešu valoda ir jāpopularizē un jāmaca tostarp ārvalstniekiem, kuri šeit mācās, tad kāpēc tas nebūtu iespējams valodā, kas nav Eiropas Savienības dalībvalsts valoda. Kāpēc nevarētu augstskolas arī citās valodās piedāvāt studiju programmas ārvalstniekiem? Un tieši tāpat, kā pašlaik ir noteikts attiecībā uz Eiropas Savienības valodām, arī šīm personām mācīt latviešu valodu un tad pēc jūsu teiktā, cik es sapratu, valsts valoda būtu pietiekami aizsargāta. Tātad kāpēc ir jāaizliedz tās valodas, kas nav Eiropas Savienības valodas, studiju procesā?

I. Ziemeļe.

Es atvainojos. Nikuļcevas kundze, jūs varētu noformulēt jautājumu tādējādi, ka jūs argumentējat caur 112. panta tvērumu vai 105. panta tvērumu? Jo pašreiz diskusija jūsu abu divu starpā ir aizgājusi par politiskajām izvēlēm. Ir nepieciešams tās piesaistīt tiesību jautājumam vai tiesību ierobežojuma jautājumam. Varbūt jūs varētu pārformulēt savu jautājumu attiecīgi?

I. Nikuļceva.

Nu, es gan, manuprāt, mēģināju arī atsaukties uz šiem leģitīmajiem mērķiem, bet tad mans jautājums būtu tāds: kāpēc ir nepieciešams tieši šādā veidā ierobežot

Satversmes 112. panta tiesības attiecībā uz augstskolu piedāvājumu citās valodās, kas nav Eiropas Savienības valodas, un attiecībā uz studējošo tiesībām saņemt šo izglītību tā, kā jūs norādījāt atbildot uz iepriekšējo jautājumu... tātad piedāvājot iespēju šīm personām mācīties valsts valodu, lai, kā jūs teicāt, popularizētu valsts valodu. Kāpēc tas nebūtu tad tādā gadījumā alternatīvs samērīgs risinājums?

S. Bērtaitis.

Neesmu drošs, ka es pareizi sapratu jautājumu. Tātad principā šeit mēs aplūkojam divus virzienus. Viens virziens ir Latvijā ienākošie ārvalstnieki, kas īsteno studijas Latvijā. Un, ja viņi īsteno studijas ilgstošā laika periodā, viņiem tiek noteikts arī pienākums mācīties un apgūt latviešu valodu. Tādējādi ārvalstniekiem, neatkarīgi, no kuras valsts viņi nāk, viņiem tiek sekmēta šī valsts valodas prasmes veidošana.

Ja mēs runājam par otru virzienu, mēs runājam par iekšzemes studentiem. Tad šie izņēmumi, kas ir noteikti Augstskolu likuma 56. panta trešajā daļā, ir vērsti uz to, lai studentiem nodrošinātu šo pietiekamo mijiedarbību ar citās valodās runājošajiem akadēmiķiem vai zinātniekiem un tādējādi bagātinātu tātad studējošo prasmes, iemaņas un izpratni tajos jautājumos, kuros notiek studijas. Tāpēc šo izņēmumu mērķis ir kāpināt šo internacionalizāciju zināmos apjomos un samērīgi ar pamatstudiju valodu.

I. Nikuļceva.

Paldies. Tad varbūt es uzdošu citu jautājumu tieši saistībā ar juridiskajām tēmām.

Saistībā ar Satversmes 112. pantu, jūs izteicāties, atsaucoties uz Augstākās tiesas senāta spriedumu, ka tas aizsargā tikai studējošo tiesības un nevis mācību iestāžu tiesības vai brīvību. Sakiet, es gribētu lūgt jūs komentēt tādā gadījumā Satversmes 112. pantu saistībā ar Starptautisko Cilvēktiesību normām un, konkrēti, Eiropas Savienības pamattiesību hartu, kuras 14. panta trešā daļa paredz brīvību dibināt mācību iestādes. Tātad tiesības uz izglītību šis pants ir.

S. Bērtaitis.

Lietā ir Ārlietu ministrija sniegusi savu atzinumu, kur ir vērtējusi šo jautājumu. Principā Saeima pievienojas Ārlietu ministrijas sniegtajam skaidrojumam, ka neviens starptautiskais līgums, kura dalībniiece ir Latvija, neuzliek pienākumu īstenot studiju programmu augstākās izglītības jomā svešvalodā. Un valstij ir atstāta rīcības brīvība izlemt, kādā valodā studijas tiek īstenotas šajās studiju programmās. Tāpēc mūsu skatījumā nepastāv ierobežojumi, kas bija noteikti šādā hartā.

I. Nikuļceva.

Paldies par atbildi. Tad nākamais jautājums. Es vēlētos uzzināt, vai, pieņemot apstrīdētās normas, kaut vai kādā mērā tika izvērtēta arī tā ekonomiskā ietekme, kāda būs attiecībā uz privātajām augstskolām apstrīdētajām normām.

S. Bērtaitis.

Apstrīdēto normu mērķis, primārais mērķis, ir vairot valsts valodas lietošanu augstākās izglītības jomā. Un, kā jau es minēju iepriekš, tātad šis - valsts valoda ir konstitucionāli svarīga un latvisko identitāti veidojoša vērtība, kuru likumdevējs ir centies aizsargāt un pēc būtības šādas konstitucionālās vērtības aizsardzība nav tiešā veidā saistīta ar ekonomiskajiem aprēķiniem, kas būtu jāņem vērā. Neapšaubāmi, ka tika ņemts vērā, ka Latvijā tiek īstenotas vairākas studiju programmas svešvalodās un tas arī palīdz ārvalstu studentiem īstenot studijas Latvijā, tomēr primārais uzsvars bija saistīts nevis uz naudas pelnīšanu uz ārvalstu studentiem, bet uz nacionālās identitātes nostiprināšanu, attiecīgi lietojot valsts valodu.

I. Nikuļceva.

Bet tad pavisam īsi precizējot. Tad es saprotu, ka nu nebija šo ekonomisko aprēķinu.

S. Bērtaitis.

Šobrīd es jums nevaru sniegt apstiprinošu informāciju, ka bija detalizēti aprēķini, bet ir jāņem vērā, ka šo priekšlikumu iesniedza Izglītības un zinātnes ministrija kura ir informēta par studējošo skaitu šādās svešvalodā īstenotās studiju programmās. Un, protams, tika ņemts vērā tas, ka vispār ārvalstu studentu klātbūtne veicina ekonomisko attīstību un tas, kā jūs mināt, eksports. Bet atkārtoti jāsaka, ka šie skaitļi nav tik apjomīgi un tā vērtība, kas tiek aizsargāta, nav tik būtiska, lai nonāktu līdz kaut kādam kalkulēšanas līmenim, cik mēs esam gatavi par latviešu valodu kā nacionālās identitātes pamatu samaksāt, lai viņu attīstītu un nostiprinātu šo vērtību. Šāda veida pieeja nav akceptējama šajā situācijā.

I. Nikuļceva.

Paldies par atbildi. Tad nākamais jautājums man būs par kopīgām studiju programmām. Tātad apstrīdētās normas arī paredz, ka kopīgās studiju programmas drīkst īstenot tikai Eiropas Savienības valodās un citās valodās tas ir aizliegts, nu, to nedrīkst darīt. Jūs atsaucāties uz to, ka tomēr starpvalstu līgumos varētu paredzēt sadarbību arī ar citām valstīm. Tomēr realitāte ir tāda, ka šādu starptautisko līgumu ir ļoti maz vai pat vispār nav, es laikam nevaru šajā mirklī pateikt. Savukārt kopīgās

studiju programmas ir ļoti daudzas, jo parasti pašas augstskolas slēdz sadarbības līgumu ar līdzīgām universitātēm citās valstīs.

Tad atkal man ir tāds līdzīgs jautājums: kur ir tas pamatojums, kāpēc šīs studiju kopīgās programmas drīkst īstenot Eiropas Savienības valodās, kāpēc pēc būtības tiek augstskolu brīvība ierobežota šādi veidot kopīgas studiju programmas ar tādām universitātēm, kas nav Eiropas Savienības valstīs un kur tiek izmantotas citas valodas.

S. Bērtaitis.

Vēršu jūsu uzmanību, ka jūsu jautājums ir nepareizi konstruēts tādā nozīmē, ka netiek aizliegts īstenot kopīgas programmas ar augstskolām, kas atrodas ārvalstīs un ārpus Eiropas Savienības robežām. Minētā norma par kopīgajām studiju programmām nerunā par augstskolas atrašanās vietu, bet runā par valodu, kādā šīs studiju programmas ir īstenojamas. Vēršu jūsu uzmanību, ka viena no Eiropas Savienības oficiālajām valodām ir angļu valoda, kas ir starptautiskā saziņas valoda un vispārpieņemta pasaules praksē, un tas ne mazākā mērā nav šķērslis, piemēram, Latvijas augstskolai īstenot sadarbības programmu ar augstskolu Krievijā, kuras ietvaros tātad studiju programma tiek īstenojama angļu valodā. Tas pats attiecas arī uz jebkuru citu valsti, kaut vai, piemēram, Indiju, kur arī ļoti liels studentu īpatsvars ir tieši no šīs valsts. Tas nav aizliegts šādas kopīgās studiju programmas īstenot šajās valstīs izvietotajām augstskolām, bet nu attiecīgi vai nu angļu vai citā Eiropas Savienības oficiālajā valodā.

I. Nikuļceva.

Paldies. Tā. Tad man vēl ir arī jautājums...

I. Ziemeļe.

Nikuļcevas kundze jums vēl ir daudzi jautājumi?

I. Nikuļceva.

Nē, man nav daudz jautājumu, bet daži ir.

I. Ziemeļe.

Pāris, ja? Jā, lūdzu, droši.

I. Nikuļceva.

Tā. Tad man ir vēl jautājumi tieši saistībā ar akadēmisko brīvību. Un arī tieši jūs minējat... Jūs, atbildot uz jautājumiem, pieminējat arī vienoto Eiropas Savienības augstākās izglītības telpu, ja es pareizi sapratu.

Es sākšu ar pirmo jautājumu. Tieši par akadēmisko brīvību. Nu, es sniedzot paskaidrojumus, atsaucos uz vairākiem dokumentiem, kā es saprotu akadēmisko brīvību, tostarp, uz Lielo Universitāšu hartu. Kura cita starpā nosaka, ka “universitāte vienmēr tiecas apgūt visas pasaules zināšanas, tā sniedzas pāri ģeogrāfiskām un politiskām robežām un ir apstiprinājums vitālām nepieciešamībām dažādām kultūrām pazīt un ietekmēt citai citu”. Tad es vēlos jautāt: vai, jūsuprāt, šeit nav saskatāma pretruna ar to mūsdienu izpratni par akadēmisko brīvību kā atvērtību, kā internacionalizāciju. Tas ir pirmais jautājums saistībā ar akadēmisko brīvību.

S. Bērtaitis.

Nu, tomēr Saeimas ieskatā akadēmiskā brīvība nav paplašināma tiktāl, ka tā aptvertu arī valodu, kādā notiek studijas šajā procesā. Ir jāņem vērā, ka saturiski akadēmiskā brīvība tomēr ir veidota un konstruēta caur to, ka valsts saturiski neiejaucas zinātniskajā vai mākslinieciskajā jaunradē un atturas veidot noteiktus virzienus šajās jomās. Bet tas pats par sevi, ka valstis pieprasa īstenot studijas un, ciktāl tas skar, arī zinātnisko darbību, veikt šo darbību valsts valodā, tas tomēr nebūtu ielasāms šajā jēdziena izpratnē, it īpaši ņemot vērā, kā viņš ir vēsturiski attīstījies un kā mēs viņu varam saprast mūsdienās.

I. Nikuļceva.

Paldies. Tad saistībā arī ar šo akadēmisko brīvību otrs vēl jautājums šajā kontekstā. Jūs atsaucāties, ja es pareizi saprotu, uz Eiropas Savienības tieši līmenī uz sadarbību augstākās izglītības jomā un arī to vienoto telpu. Sakiet, vai jūs varētu minēt, uz kuriem tieši dokumentiem jūs atsaucat šajā gadījumā?

S. Bērtaitis.

Jūs domājat konkrētus dokumentus, ar kuriem ir nodibinātas šīs starptautiskās mācību programmas?

I. Nikuļceva.

Nē, es domāju starptautiskus dokumentus, kas tieši to paredz, ka Eiropas Savienības līmenī ir vienotā augstākās izglītības telpa. Es varu arī paskaidrot, kāpēc es uzdošu šo jautājumu, jo es zinu vairākus dokumentus, bet neviens no tiem nav Eiropas Savienības... un tāpēc ir šis jautājums, jo visur iet runa par daudz plašāku šo vienoto akadēmisko telpu Eiropā. Tāpēc es jautāju par Eiropas Savienības dokumentiem.

S. Bērtaitis.

Šobrīd konkrētus dokumentus es nevarēšu nosaukt, tas ir tiešām specifisks jautājums.

I. Nikuļceva.

Labi. Paldies par atbildi uz šo jautājumu. Un tad būtībā man laikam ir vēl pēdējais jautājums. Es tomēr gribētu saņemt komentāru attiecībā uz Rīgas Juridisko augstskolu un Rīgas Ekonomikas augstskolu. Mēs nekādā veidā neapstrīdam tās tiesības, kas ir šīm divām augstskolām un tāpēc es vēlos jautāt: kāpēc pārējām privātajām augstskolām nevar piešķirt tieši tādas pašas tiesības, kā Rīgas Juridiskajai augstskolai vai Rīgas Ekonomikas augstskolai, nu, šajā gadījumā mācīt svešvalodā, labi, tā ir Eiropas Savienības valoda, bet mācīt Latvijas pilsoņiem un iedzīvotājiem svešvalodā? Kāds ir pamatojums?

S. Bērtaitis.

Likums par Rīgas Ekonomikas augstskolu un Rīgas Juridiskās augstskolas likums nav tās normas, kas būtu apstrīdētās izskatāmajā lietā. Līdz ar to es neesmu pilnvarots Saeimas vārdā sniegt paskaidrojumus par citiem likumiem, kas būtu varbūtēji apstrīdami, bet pamatideja saistībā ar šīm divām augstskolām bija ņemot vērā viņu darbības profilu un viņu darbības kvalitāti. Piemēram, Rīgas Ekonomikas augstskola ir mērķtiecīgi veidota kā Baltijas līmeņa augstskola, kura adresē ne tikai Latvijas, bet tieši Lietuvas un Igaunijas, arī partnervalstis studējošos un šī augstskola kopumā ir tieši adresēta faktiski lielā mērā ārvalstu studentiem, kas studē vienlaikus ar Latvijas studentiem. Tātad tas ir viens aspekts.

Otrs aspekts, kā es jau minēju, ir tieši šis... ņemot vērā šo abu augstskolu novērtējumu līdzšinējo, tika atzīts, ka viņām ir augsta kvalitāte studiju programmām un likumdevēja ieskatā tas bija pamats, lai ļautu un dotu iespēju šajās augstskolās divās īstenot studiju programmas arī kādā... angļu vai citā Eiropas Savienības valodā.

I. Nikuļceva.

Labi. Paldies par atbildēm.

I. Ziemele.

Paldies, Nikuļcevas kundzei un paldies Bērtaiša kungam.

Tātad jautājums tienešiem... Vai pēc šīs atbilžu un jautājumu pēcpusdienas tiesnešiem ir jautājumi? Jā, tiesnesis Kučs.

A. Kučs.

Pavisam īsi, ja varētu. Viens īsais jautājums.

Jūs teicāt, ka jautājums par valodu nav akadēmiskā brīvība, respektīvi, par to, kādā īsteno studiju programmas. Tad mans jautājums ir, vai jūs viņu vispār neredzat 112. panta tvērumā? Vai jūs viņu redzat zem kāda cita, teiksim, elementa... respektīvi, vai jūsuprāt tad vispār 112. pants nav skarts?

S. Bērtaitis.

Satversmes 112. pants ir vērsts uz izglītību kopumā. Un ņemot vērā to, ka arī augstākā izglītība ir regulēta Augstskolu likumā, kas zināmā mērā konkretizē un tālāk iemieso Satversmes 112. pantu un šī likuma ietvaros, cita starpā, tiek runāts par augstskolu autonomiju un akadēmisko brīvību, tad neapšaubāmi šie jēdzieni ir saistāmi ar Satversmes 112. pantā ietvertajiem tiesību jautājumiem. Bet tieši konkrētās lietas ietvaros šis aspekts netiek skarts.

A. Kučs.

Paldies.

I. Ziemeļe.

Tā. Paldies arī par šo atbildi. Pozīcija ir skaidra.

Šajā brīdī tiesa vēlas pateikties lietas dalībniekiem par sava viedokļa paušanu un atbildēšanu gan uz tiesas jautājumiem, gan savstarpēji.

Tiesa arī ir pieņēmusi lēmumu, kādā tiks uzklautas pieaicinātās personas. Tātad nākam otrdien pulksten 10.00 mēs sāksim ar Izglītības un zinātnes ministriju, tai sekos Tieslietu ministrija, turpinās Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes docents Edvīns Danovskis, tad Augstākās izglītības padome, tad tiks dots vārds bijušajam izglītības un zinātnes ministram Kārlim Šadurskim un visbeidzot mēs dienu noslēgsim ar Teksasas *Southwestern* universitātes profesora Uģa Gruntmaņa uzklautāšanu.

Šobrīd tiesa pasludina tiesas sēdes pārtraukumu līdz otrdienai, 28. aprīlim, plkst. 10.00.

(Pārtraukums.)